

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Tractatus De Venerabili Eucharistiæ Sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81978](#)

TRACTATUS DE VENERABILI EVC HARISTIE SACRAMENTO.

I. **A**ugustissimum Evcharistiae Sacramentum, ait Dionyius, Mysterium est divinissimum, miraculorum apex, seu mirabilium omnium brevissimum compendium. Dionysium imitatus Angelicus Doct. opusc. 57. miraculorum à Christo factorum maximum Evcharistiam appellat; multis exinde nominibus hoc Mysterium à Conciliis, & SS. PP. endatur defumpis, Eximio Doct. teste, ex materia sensibili, qua conficitur, ex usu, effectibus, re in Sacramento contenta, nempe corpore, & Sanguine Christi, modo & tempore institutionis, & tandem ex significatione ipsius Sacramenti; hac de causa vocatur panis viræ, cœna Domini, Synaxis, communio, Metalepsis, participatio, transmutatio, hostia, Evcharistia, Sanctissimum neutraliter superlativè, & antonomasticè, sive pluraliter Sancta Sacramentum, Sacrificium, sicutque propè innumeris aliis vocibus, & encoris à Catholicis scriptoribus insignitur. Plures contra hoc dignissimum Sacramentum exortæ sunt hereses; quarum autem feridus Patriarcha fuit Simon Magnus, ut ait Ignatius Epist. ad Smirnenses; quæ hereses ad duo præcipue capita reducentur: aliqui enim admittunt realē Chtisti præsentiam in Evcharistia, sed

panis, & vini substantiam ibi, post confessionem remanere, acriter propugnant; ita Lutherus cum affeclis; alii vero veram, & realem Corporis, & Sanguinis Christi præsentiam in Evcharistia negantur, ideoque Sacramentari dicti sunt, & alii ejusdem furfuri Hetherodoxi. In hoc tract. errores istos extirpabimus; interim non omittam apponere Anagramma purissimum ex verbis consecrationis Calicis, & Hostie consecrum contra Lutherum, & Calvinum, eortumque delitamenta, ut in hoc Corporis Christi peryiglio ab ipso trophée fallem contra Christi inimicos reportato incipiamus. Recolant igitur Lutherus, & Calvinus illa, quæ in Ecclesia Catholica sunt consecratione Holtiæ, & Calicis verba, hoc est enim Corpus meum. Hic est enim Calix Sanguinis meus, & æterni Testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in millionem peccatorum, & invenient ex illis literis non omissa distinctione Dypthongi in A. & E. hoc purissimum prodire Anagramma, Calvine non est rei figura, Luther non est panis, est Corpus DEI optimi, maximi, effusæ mili semei ipsum communicandi cibum. Nolce quo ritu, & Mysterio suum redemit.

DISPUTATIO I. DE INSTITUTIONE EVCHARISTIAE.

2. **C**hristum Dominum Evcharistiam instituisse in nocte cœnæ, certum est apud omnes, ut scit. seq. videbimus. Quia nam autem die cœnam Dominus celebraverit, non est adeò certum, & exinde ortum habuit illa magna controversia inter Ecclesiam Græcam, & Latinam: an scilicet Christus consecraverit ante dies Azimorum, ac proinde in pane fermentato secundum usum Ecclesiae Græcæ, vel tempore Azimorum, ac proinde in pane Azimo secundum usum Ecclesiae Latinæ. Pro cuius intelligentia observare oportet inter festa Iudeorum duo apud ipsos fuisse, maximè solemnia: Festum Pascharis, sive transitus, & Festum Azimorum. Festum Pascharis institutum erat in memoriam beneficii, quo Angelus valetor transiens per Ægyptum, primogenitos

que Ægypti interimes Hebreos salvos, hanc tactos reliquit, Festum vero Azimorum in recordationem alterius beneficii priori succeditis. Quod eadem nocte post interemptos primogenitos Ægyptiorum Hebrei ex Ægypto feliçiantes egredi sunt Ægypti urgentibus ira, ut cum non possent fermentare panes, properè Azimos coixerint, ut Exodi 12. narratur, & constabit se: seq.

SECTIO I.
Qua die Christus Evcharistiam instituit.

Suppono i. Iudeos mensis computare sicut litos fuisse secundum lunas, quare mensis

Qua die Christus Eucharistiam instituit:

535

Incipiebat à novilunio, ita ut 1. dies esset lunæ, & sic de reliquis diebus. Primus verò totius anni mensis incipiebat à novilunio propinquiore sequinoctio Verno, quod æquinoctium incidit in diem circiter 21. Martii; cùm autem novilunium propinquius æquinoctio verno aliquando contingat ante 21. Martii, aliquando post, intra ipsum Martium, & aliquando intra Aprilē, ea de causa 1. mensis Judæorum aliquando incipit ante 21. Martii, aliquando post 21. intra Martium, aliquando verò intra Aprilē. Unde indispesabiliter comprehendit aliquos dies Aprilis cum aliis diebus vel Martii vel Aprilis ille autem mensis 1. dicitur est Caldaicè Nisan, de quo dicitur Exodi 12. mensis iste vobis principium mensium, 1. erit in mensibus annis, quia nimis tali mense Deus à Pharaonis tyrannide eos eduxerat.

Suppono 2. dies apud Hebræos alios suisse legales, alios naturales, & alios artificiales, dies legales accipiebant à vespera unius diei ad vesperam subsequentis iuxta illud Levitici 23. à vespera usque ad vesperam celebrabitis Sabbathum, ubi per Sabbathum intelligenda sunt quælibet festa maximè Solennia, nam eodem loco 1. & ult. dies festi Expiationum celebrimi vocantur Sabbathum: die 1. & die 8. erit Sabbathum, id est, Regis; unde D. Thomas in 4. dist. 11. qu. 2. art. 2. quæstiun. 3. ad 3. sic habet; quamvis ante Christi resurrectionem à manè in manè computaretur, tamen hoc erat speciale in solemnitatibus legis, quod computabatur dies à vespera in veiparam; sic modò in Ecclesia festa incipiunt à 1. vespera usque ad 2.

Dies naturales, five usuales apud Hebræos vel computabantur à media nocte in medium noctis sequentis, ut volunt aliqui, vel ab ortu solis usque ad ortum, ut vult S. Thomas citatus, simulque Carechismus Trid. tit. de Eucharistia; dies verò artificiales computabantur, ab Hebreis sicut ab omnibus Nationibus, pro ut à nocte contrà distinguntur, sive comprehendebant solum illud spatium, quod percurrit ab ortu solis usque ad ipsius occasum. Hac de causa in solemnitate azimorum, licet 1. vespera jam pertineret ad solemnitatem, sicut modò in Ecclesia 1. vespera quo ad officium pertinet ad solemnitatem sequentem; non tamen prohibebantur in illa opera mechanica usque ad medium noctem, vel ad Solis ortum secundum sententias relaxas, ac proinde penes hoc non poterat 1. illa vespera diei dies festus azimorum, neque dies festus Paschæ; omnes tamen illi azimorum dies usuales vocabantur Paschales: nam Pascha transitum significat, & omnes illi, dies significabant transiit Judæorum, utpote instituti in memoriam beneficij relatum, 2. tum etiam dicebantur paschales à cibis illorum dierum, qui paschales nominabantur, etenim ut ex Deuter. 16. & 2. Paral. 35. constat, Judæi azimos panes, aliasque victimas ex legis præscripto offerebant, ad quæ edenda

munditia legalis desiderabatur. Qua de causa dies azimi Paschales, & azima Pascha indifferenter vocabantur, dicente Luc. cap. 22. vers. 2. appropinquabat autem dies festus azimorum, qui dicitur pascha. Quapropter idem Evangelista Actor. 12. versic. 4. narrat, quod Herodes captivum Petrum misit in carcere volens post Pascha eum producere populo. Quid autem per pascha intelligerer, declaraverat vers. 3. dicens: erat autem dies azimorum; nec mirum, cùm etiam Exodi 3. Dominus tria festa perperua celebrare constituens Pascha tacuit, solenitatem azimorum custodire jussit, qua tamea prætermissa Pascha observari nequit.

Cærerū inter Pascha agni & azimorum hæc erat maximè notanda differentia, quod Pascha agni non erat festivum, solemnitas namque festi quod cessationem ab operibus, non nisi luna 15. naturali, five usuali incipiebat, nimirum à media nocte, vel ab ortu solis diei 5. juxta diversas sententias num. sup. relatæ, licet quo ad azima inciperet à 1. vespera diei 15. quæ erat 2. diei 14. destinata ad elevum agni, sicut modo in Ecclesia festa quo ad officium, ut diximus num. sup. incipiunt à 1. vespera diei festi usque ad 2. cessatio verò ab opere mechanico, non nisi à media nocte. Exinde facilè intelligitur, quod dicunt SS. Evangelistæ Martha, Marcus & Lucas, nimirum Dominum celebrazisse coenam 1. die azimorum; id est, 1. vespera ante medianam noctem, vel ante Solis ortum, quæ jam erat azimorum; & quod dicit S. Joannes, nimirum illam celebrassæ ante diem festum Paschæ, videlicet ante medianam noctem, five ante Solis ortum 1. diei azimorum, quia usque ad illud tempus non erat dies festus, five non aderat obligatio cessandi ab operibus, ut etiam colligitur ex illo Levit. 23. mense 10. 14. die mensis ad vesperam Phase Domini est, & 15. die mensis hujus solemnitas azimorum Domini est.

Quapropter Paschæ agni una tantum die, ea. que integra celebrabatur, nempè à 2. vespera Lund. 13. & tunc immolabatur, preparabatur, & assabatur agnus, usque ad 2. vesperam, in qua manducabatur, quæ erat 1. vespera diei 15. in qua jam incipiebat 1. dies legalis azimorum, ac proinde agnus Paschalis comedebatur cum Azimis, sive Phase, five pascha coniungebatur cum Festo Azintorum, ita ut à Coena paschalis agni usque ad 21. diem ejus mensis inclusivè, panis fermentatus intra domos Judæorum non extarer, dies enim azimorum erant 7, addit Mardonatus in cap. 26. Matth. ubi in nostra vulgata dicitur celebrationem Pascharis faciendam ad vesperam 14. verbum hebreum significare, faciendam inter duas vesperas, nimirum Paschatis & Azimorum, sive que illa 2. vespera diei 14. pertinebat ad Festum Paschalis agni, & ad Festum Azimorum. Quo in sensu dicitur Matth. 26. 1. die Azimorum, quando Pascha immolabatur, &

Luc.

Luc. 22. venit autem dies Azimorum, in quo necesse erat occidi pascha.

8. Suppono 3. quod statim probabimus contra Græcos, nimirum Christum celebrâsse pascha cum discipulis die Jovis ad vesperam, etenim mortuus fuit die veneris & celebravit pascha pridiè, quām moretetur; unde 1. dies mensis anni erat dies veneris, & usque ad sequentem veneris diem inclusivè percurrerant 8. dies, rursus usque ad sequentem diem Jovis inclusivè percurrerant sex, qui numerum 14. dierum conficiunt. Ea igitur vespera diei 14. Israelitæ edebant agnum, qua omnia ex script. Exodi 12. constant: ubi hæc habentur: mensis iste vobis principium mensium 1. erit in mensibus anni, tomâ die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas, & servabit eum usque ad 14. diem mensis hujus: immolabitq; eum universa multitudo filiorum Israël ad vespere, edenque carnes nocte illa assas igne & Azimos panes & comedetis festinanter; est enim Phœse, id est transitus Domini, shabebitis enim hunc diem in monumentum, & celebrabit eum Solennem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. 7. diebus Azima comedetis, in die 1. non erit fermentum in domibus vestris, dies 1. erit Sancta atque solemnis, & dies 7. eadem festivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his, quæ ad vescendum pertinent. His positis

9. Græci ut ritum suum de consecratione fermentato defendant, afferunt, cœnam agni Paschalis non fuisse à Christo celebratam 1. die Azimorum, sive 14. sed anticipâsse suum Pascha, illudquè celebrâsse die 13. primi mensis, morruum vero fuisse die 14. in qua Judæi post vesperam suum Pascha immolabant, & incipiebant uti Azimis. Latini vero è contra ut suum ritum de consecrando in Azimo defendant, afferunt Christum cœnam celebrâsse die 14. quando jam erat usus Azimorum. Ceterum ut hæc omnia cum claritate resolvamus.

Affero 1. cùm omnibus Catholicis, Sacramentum Eucharistiae institutum fuit à Christo Domino in nocte cœnæ ultimæ, factæ cum discipulis pridie, quām pataretur. Probatur ex Scriptis Evangelistis, præfertim ex Matth. cap. 26. dicente: cœnântibus autem eis accepit Jesus panem, & benedixit ac fregit, deditque discipulis suis & ait: accipite & comedite, hoc est Corpus meum, & accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes. Hic est enim Sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Similia habent alii Evang. rūm eriam Paulus pluribus in locis, præfertim 1. Corinth. 11. unde Trid. sess. 13. cap. 1. dixit: quotquot in vera Christi Ecclesia fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, apertissimè professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ult. cœna Redemptorem nostrum instituisse, cum panis viniq; benedictio-

ne, se suum ipsius corpus illis præberet, ac hunc sanguinem disserit ac perspicuis verbis status est; ergo.

Affero 2. cùm ferè omnibus DD. cum Chrysost. & aliis DD. græcis, quos citar & sequuntur. Arcud. lib. 3. cap. 3. contra Stellam, Olearium, Lusium & alios; & contra communem Græcorum, Christus cœnam agni Paschalis die 14. mensis 1. ad vespere celebravisse & Eucharistiam instituit. Probatur 1. ex Matth. 26. ubi dicitur: 1. autem die Azimorum, afferunt discipuli ad Jesum dicentes: ubi vobis paremus tibi comedere pascha? narrata deinde Christi responsione addit textus, & fecerunt discipuli, siuei constitut illis Iesu, & parerunt Pascha; vespere autem discubebat cum 12. quod idem afferitur Marci 14. & Luc. 21. atqui 1. dies Azimorum non erat 13. mensis 1. quia tota die 13. comedebatur panis fermentatus, sed 14. in cuius vespere incipiabant comedi Azima, & non licet comedere fermentatum, aut illud in domibus habet; ut constat ex lege Exodi citata num. 8. ergo non 13. sed die 14. celebravit Christus cœnam, in qua comedit pascha, id est, agnum paschale, & Sacramentum Eucharistiae instituit.

Repondet 1. Eucimus, 1. diem Azimorum idem esse, ac pridiè Azimorum; contrarium 1. non est idem dies, quo natu est Eucimus, & dies ante ortum ipsius; ergo non erit idem dies 1. Azimorum, & pridiè ante Azima; etenim si ita licet Script. expoenit, plura fidei nostræ dogmata facilime, & felicissimè eluderentur. Cont. 2. incredibile est, Christum D. qui in omnibus fuit divinis legis observans, & qui, ut ipse dicebat Matth. 5. non venit solvere, sed ad implas prævaricatum fuisse legem anticipando den pro hac celebritate institutum; etenim si hoc fecisset, procul dubio accusatus fuisset de hac legis transgressione ab Adversariis ad cœlatum ad quærenda motiva, ut illum accusarent, sed nunquam de hac transgressione accusatus fuit; ergo &c. Contra 3. ex Chrys. hom. 1. in Matth. illa verba, ubi vis, paremus tibi comedere pascha, sic exponente: illud Iudeum fuit Pascha, illud in Ægypto sumptus excedens, & cur illud Christus mandauit? Scilicet quia omnia, quæ sunt legis, adimpleret: atqui secundum legem Exodi portam num. 8. die 14. ad vespere, que erant 1. vespere Azimorum, debebant Iudei comedere paschas; ergo &c.

Respond. 2. Eucimus, licet fuisse prænire pascha, non vero differre ultra diem constitutum à lege. Contra tamen 1. quia haec sponsio est contra textum Script. citatum num. 8. ubi præcipitur ejus celebratio die 14. ad vespere: licet enim Numeror. cap. 9. permittat lex in favorem immunditorum & peregrinorum, ut propter immunditiam, vel peregrinationem loginquam extrâ terram Canaan pollicetur in 2. mensem differant, imperat tempore

Qua die Christus Eucharistiam instituit.

537

Et ipsum celebrant luna 14. sub vesperam; nulli autem dicitur, ut possit ante diem 14. celebrari; ergo &c. Contr. 2. ex Theophylacto cap. 22. in Lucam dicente: diem Azimorum nominat feriam 5, in cuius vespera pascha immolatur erant. Quod & tradit in Commentariis ad alias Evangelistas, cuius verba apud aliquos Typographos corrupta, bene ex vestigioribus exemplaribus restituit Arcud. lib. 3. cap. 5. ergo &c.

14. Probatur 2. Conclusio, & ostenditur magis debilitas responsionis Graecorum; nulla est assignabilis causa sufficiens, ob quam Christus legaliter cœnaverit pridie, quām lex juberet; ergo non celebravit cœnam, neque Eucharistiam instituit die 13. sed die 14. Respondent Graeci causam fuisse, quia Christus sciebat se in crastino morte preventum non posse agnum comedere. Contra tamen ista causa nulla est; ergo &c. Probatur antecedens, Christus ad ædificationem aliorum, & ne reputaretur legis transgressor, non debebat servare legem, nisi quādiu viveret: præceptum enim illud certum est, non obligare hominem, qui moriebatur ante tempus à lege præscriptum, aliter quicunque reus moriretur ante diem 14. diceretur transgressor legis, vel deberet resuscitari ad legem implendam; quod quām absurdum sit, nemo est, quinon videat. Unde satis erat, ut ad implendam figuram agni typici Christus in cruce immolatetur; ergo &c.

15. Afferro 2. Per vesperam diei 14. in qua lex præcipiebat immolari agnum paschalem, non debet intelligi 1. vespera diei 14. seu quæ erat 2. vespera diei 13. sed debet intelligi 2. vespera diei 14. seu quæ erat 1. vespera diei 15. ac proinde in ea 2. vespera Christus cœnam ult. celebravit & Eucharistiam instituit. Probatur saecille conclusio ex dictis; ea vespera, qua incipiebat. Prohibitio usus fermentati, præcipiebat lex manducandum esse agnum; esus enim agni & prohibitio fermentati, sive dies Azimi simul incipiebant; atqui ista prohibitio non incipiebat in 1. vespera diei 14. sed in 2. vespera; ergo &c. conseq. tenet, & maj. constat à num. 9. min. vero probatur, ut constat ex lege Exodi citata num. 8. prohibitio fermentati, sive dies Azimorum, solum se extendebant ad 7. tantum dies, quorum ult. & quidem eadem; qua 1. solennitate colendus, erat dies 21. 1. mensis; atqui si dies Azimorum inciperent in 1. vespera diei 14. non solum essent 7. sed 8. contra Script. etenim dies 21. est 8. à 1. vesperis diei 14. ut vespifis cœcis notum est; ergo &c.

16. Respond. Adversarii, in 1. vespera Lunæ 14. non fuisse prohibitum fermentatum, nisi quantum ad cœnam legalem, in qua comedebatur agnus; non vero in aliis cœnis, & quantum ad alios cibos, ideoquæ 1. diem Azimorum simpliciter non incepisse in 1. sed in 2. vespera diei 14. licet possit dici incepisse 1. dice-

ra, cum esset secundum quid, sive quod ad cœmestionem agni dies Azimorum, unde dies Azimorum simpliciter solum fuere. licet possint dici 8. secundum quid. Contra tamen 1. vespera, in qua comedebatur agnus, dicebatur simpliciter 1. dies Azimorum, ut constat ex Marth. citato num. 11. & ex Marco 14. dicente: 1. die Azimorum, quando pascha immolabunt, dicunt ei discipuli quo vis, eamus, & paremus tibi comedere pascha, & ex Luc. 22. dicente: venit autem dies Azimorum, in qua necesse erat occidi pascha; atqui si solum esset dies Azimorum secundum quid, male diceatur absolute dies Azimorum; ergo &c. Contra 2. quia in rebus adeo gravibus non est licitum querere pro cœusque cerebro evasiones, sed debemus inquirere verum Script. sensum ad inveniendam veritatem; atqui ut ex dictis constat, nullus est verior Script. sensus, quām à nobis explicatus; ergo &c. Contr. 3. die 14. 1. mensis ad 2. vesperam obligabat unus Azimorum; sed in ea præcipiebatur esus agni, ut clare constat ex lege Levit. citata num. 6. ergo quando comedebatur agnus, non erat secundum quid, sed simpliciter tempus Azimorum.

17. Contra istam Adversariorum responsionem insurgunt aliter Burgenfis, Lyratius & alii, quos citat & sequitur Maldonatus in cap. 26. Matth. nam Christus, ut ex allatis Evangelia statuim textibus constat, celebravit cœnam ad 2. vesperam diei 14. Judæi vero eam distulerunt usque ad vesperam diei 15. ex quadam sua legitima traditione, ac dispensatione, ex qua Festum Paschæ, sive 1. dies Azimorum non incidebat in Feriam 6. ne duobus diebus continuis, nempe die veneris & die Sabbati duos Festos dies celebrarent cum magno incommodo populi, cui grave erat, duobus diebus continuis abstinerre à mortuis Sepeliendis, & à quibusdam aliis operibus faciendis. Ex quo bene intelligitur, & quod Christus celebraverit cœnam tempore Azimorum, & quod Judæi no[n]uerint introire in praetorium, ne contaminarentur ad comedendum pascha ad vesperam diei 15. ergo, & quod dicit Joannes, Christum celebrasse pascha ante diem Festum Paschæ translatæ à Judæis. Ceterum quamvis iste discursus, si verus esset, deserviret etiam ad impugnandos Adversarios, illo tamen non utor, quia falsum eum reputo. Quare,

Afferro 3. Cum Eximio Doct. Vasq. Tolleto, & communis sententia, Christus, & populus Iudeorum eadem die 14. ad vesperam juxta præscriptum legis celebravere Pascha. Probatur 1. ex vero, & genuino Evangelistarum sensu colligitur Christum, & populum Iudeorum eadem die Pascha celebrasse; ergo neque Christus anticipavit, neque populus Iudeorum distulit celebrationem Paschæ. Probatur aitac. ex Marco citato num. 16. dicente: 1. die Azimorum quando pascha immolabunt, dicunt ei Discipulo: ubi vis, paremus tibi comedere pascha, & ex Luc. 22.

P. Gormaz Theolog. Tom. II.

Y y Y

mua

mus pascha; ergo illa die Christus celebravit pascha, quando populus Judæorum, sive Judæi communiter illud celebrabant. Confirmatur ex Luca ibidem citato dicente: venit dies Azimorum, in qua necesse erat Occidi Pascha: atqui si Judæi habuissent potestatem ex legitima traditione ad illud transferendum, & in aliam diem Pascha pro omnibus transflissent, non verificaretur, quod ea die necesse erat occidi Pascha; ergo &c.

19. Probatur 2. Conclusio everrendo fundatum Adversariorum: si ob aliquam rationem dies Azimorum eo anno transferenda foret in Sabbatum, id est esset, ne duos dies Festos, duobus diebus continuae celebrarentur; sed hoc inconveniens non afferebatur ratione hujus translationis; ergo &c. Maj. est unicum Adversariorum fundamentum. Min. vero probatur. Si 1. dies Azimorum esset dies Sabbati 2. hebdomadae, ultima dies Azimorum esset dies Veneris sequentis hebdomadæ, cum ex DEI lege cit. nurn. 8. dies Azimorum essent 7. atqui ex eadem lege DEI, dies ult. Azimorum erat æquè festiva, ac 1. ergo in sequente hebdomade dies Veneris, & Sabbati essent festivi, ac proinde ex illa translatione nullatenus cessaret inconveniens excogitatum ab Adversariis. Confirmatur 1. quia nullum est fundamentum ad astruendam in Judæis potestatem ad transferendum Pascha; ergo &c. Confirmatur 2. quia illa verba legis: nihil operis facietis in eis: communiter intelliguntur de opere merè profano mechanico, aut lucrativo, non verò de opere Misericordiæ, quale est curare infirmos, sepelire mortuos &c. dies enim 1. Azimorum non obligabat, ut abstinerent tantum, quantum in Sabbato, in quo neque cibos præparare poterant; ergo ob circulum sepeliendi mortuos, nullum erat inconveniens, ut duos dies festos continuos celebrentur. Dixi in assertione populuni Judæorum Pascha non distulisse; ex industria autem non dixi omnes Judæos, quia Principes forfasse ex falsa religione, & contra conscientiam suam illud distulere. Ex dictis

20. Fit 1. Parvi ponderis esse, motivum, quod habet Card. Bona lib. 1. rerum Liturg. cap. 23. pag. 196. ad inferendum, Apostolos in nocte cœnæ suscepisse Eucharistiam in fermentato, nimirus quia Ermulphus Prophensis Episcopus, qui obiit Anno 1124. Epist. ad Lambertum Tom. 2. Spicilegii ait de Apostolis: *Illi panes quotidianos comedebant, nos in forma nummi panes accipimus.* Etenim ut ex dictis patet constat, tempore Azimorum, in quo Dominus consecravit, non erat usus panis fermentati, sed Azimi, ac proinde illi panes Azimi. tunc erant quotidiani, licet non essent in formam nummi confeerti, sicut Hostiae, quæ modo offeruntur in Altari. Nec majoris roboris est fundamentum, quod defumit ad probandam antiquitatem consecrandi in fermentato ex Decretis summorum Pon-

tificum, Melchiadis, Cilicii, & Innoc. ubi citur eos Presbyteris missile fermentum, ut ab ipsorum communione non se judicarent separatos: evidens enim est, fermentum non posse accipi in propria significatione, in qua non est materia Eucharistie, immo ex contextu constat, ibi sermonem esse de Sacramento, quod mittebant ad communicandum fidèles, ut foverent inter ipsos vinculum charitatis, id estque fermenti vicem praestabar, cum istud sit munus fermenti in missa, cui admittitur: sic idem Innoc. ea Epistola ad Decentum cap. 5. quod per Parochias fieri non puto, quia non longè portanda sunt Sacra menta. Eoque de causa non dicebant Pontifices esse fermentum, sed quod nominabatur fermentum, ut facta reflexione ipse Card. Bona fatus. Ex oblationibus autem fidelium nullum argumentum defumi ponebam; nam vel solum deferebant panes benedicendos, ut probat Abbas Bineus lib. 1. ab observatione 5. vel si aliquando deferebant ad consecrandum, dubitare non possumus, delaturos secundum iurum Ecclesie.

Fit 2. Non posse certo designari tempus, quo iste distinctus titus incepit inter Ecclesiam Latinam, & Græcam; sicut in quo tempus, in quo Maronitæ, & Armenii amplius longum Latinum. S. Thomas in 4. sent. difficit, quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3. ex Leone Papa refert, & approbat rem ita contiguisse, nimium Ecclesiastica Latinam, & Græcam olim absque controversia in Azimi consecrasse, usquecum supervenient haeresis Hæbioneorum, documentum legalia precepit simul cum Evangelio ferenda esse, & hanc ob causam esse obligationem legis consecrare in Azimo. In hujus autem erroris detestationem, universam Ecclesiam Orientalem, & Occidentalem reliquæ Asiae, & consecrassæ in fermentato; profligata postmodum illa haeresi Latinam Ecclesiam ad pristinum Azimorum morem rediisse, Græca receperat ea occasione fermentum conferendum retinentibus.

Non acquiescit huic Historiæ Card. Bona & argumento negativo ductus, quod per millesimæ annos nullum appareat istius eritacionis apud Auctores vñigatum. Verum, & hoc falsum est, & licet ita fore, & esse fale in iuriâ temporum, etenim de cursu temporis deperditum sunt plures libri lexi ab antiquis grecis non legimus, qui non extant, nec dubitare debemus, S. Thomam habuisse libros antiquos fide dignos, in quibus referebatur Historia, quam refert, & approbat; neque illam reprobare debemus, nisi ex magno fundamento positivo, quale non existat. Immò notare debuillet Card. Bona, ibi S. Thomam citare Innoc. III. videndum lib. 4. cap. 4. de Mysteriis Missæ in fine, ubi citat Leonem IX. in quadam ejus Epist. super hoc ad Imperatorem Constantinopolitanum directa. Epiphanius autem Auctor Græcus haeresi 30. de Hevionitis ait, My-

steria autem faciunt ad imitationem Sanctorum in Ecclesia ab Anno in Annum per Azima, hoc est, non fermentatos panes, & alteram Mysterii partem, per aquam solam, licet enim esset haeresis alteram Mysterii partem facere per aquam solam, non potest vocari haeresis consecrare in Azimo; ergo quod faciebant ad imitationem Sanctissimi, erat consecrare in Azimo; ac proinde Sanctissimi, id est, Catholicorum Graci, tum Latinorum eo tempore utebantur Azimis. Erat tamen haeresis dicere, adesse obligationem servandi legalia, eaque de causa panem fermentatum non esse materiam Eucharistiae sufficientem; exinde appetit non esse auctoritate definitam Historiam à D. Thoma relatam.

Fit 3. Panem, sive Azimum, sive fermentatum esse materiam certò sufficientem, & utrumque ritum, nimurum, & Ecclesiae Latinae, & Graecae, esse rationabilem. In dñi suis Ecclesiis tenentur Graeci, consecrare in fermentato, & Latinorum Sacerdotes in Azimo, ut colligitur ex Leone IX. Epist. 1. contra errores Michaëlis Constantinopolitanus, & expresse definiuit Flor. fess. ult. per hæc verba: *definimus, in Azimo, sive fermentato pane tritico Corpus Christi veraciter confici, Sacerdotis que in altero ipsum corpus Domini conficere debere, unquamquidque scilicet juxta suæ Ecclesie, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.*

Uterque quippe ritus iste suam præsefert causam rationabilem, ex ritu enim Ecclesiae Latinae impugnatur error Michaëlis Constantinopolitanus, qui dicebat Azimum panem non esse sufficientem materiam. Exinde infer Vasp. disp. 175. cap. 3. quem plures sequuntur, Sacerdotes peregrinos teneri sequi ritum sua Ecclesie. Quando vero Sacerdos Graecus figeret domicilium apud Latinos, teneri se conformare ritui Latino, & quando Sacerdos Latinus figeret domicilium apud Graecos, teneri se conformare ritui Graeco. Ex ritu enim Ecclesiae Graecæ impugnatur error communiter attributus Armenis, qui dicebant, panem fermentatum non esse sufficientem materiam, licet enim Christus in Azimo consecraverit, instituit pro materia hujus Sacramenti panem verum triticum, ac proinde tam Azimum, quam fermentatum; sicut quamvis consecraverit in vino albo, vel rubro, non instituit pro materia solum album, aut solum rubrum, sed vinum verum de vite, tam album quam rubrum. Ex his, neque ut detur viaticum moribundo, poterit Sacerdos Latinus deficiente Azimo in fermentato consecrare. Ratio est, quia licet illud præceptum si Divinum, est tamen affirmativum, ac proinde non obligat pro semper, sed pro debitibus circumstantiis: sic non obligat, quando non dantur Sacra vestes ad celebrandum, celi istæ ex præcepto Ecclesiastico requirantur.

* *

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

SECTIO II.

Solvuntur Opposita.

Obijices 1. Contra 2. assert. Christus celebavit cenam ex Joannis 13. ante diem Festum Paschæ; ergo celebravit illam die 13. ac proinde consecravit in fermentato. Confirmatur 1. ex eodem Joanne cap. 18. dicente, quod in die Passionis Domini Judæi non intrerant in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha; ergo eo die debebant ad vesperam Judæi celebrare Pascha, & comedere agnum, ac proinde Christus celebravit Pascha pridié, quam à Judæis celebrabatur. Confirmatur 2. ex eodem Joanne cap. 19. Christus dicitur mortuus in Parafceve Pascha; sed ibi Parafceve Pascha est pridié ad celebrationem Paschæ, quia eo die præparabantur necessaria ad Pascha; ergo &c. Resp. N. consequentiam, quia Joannes loquitur de die artificiali contraposita nocti, quando iam erat festum, & prohibito ab opere mechanico, Christus autem consecravit in die Azimorum in nocte 1. vesperæ, ut constat ex eodem Joanne eodem cap. de Juda dicente: cum ergo accepisset ille Buccellam, exiit continuo, erat autem nox. Quapropter non dixit simpliciter ante Festum, sed ante diem Festum, sive ante solis ortum, ut bene notavit S. Thomas in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 3. ad primum, quæ etiam est expofitio Catechismi Tridentini tit. de Eucharistia.

Ad primam Confirmationem con. antec. & N. consequentiam, quia per ly Pascha intelliguntur omnes Cibi, qui in memoriam transitus offerebantur, & comedebantur in diebus Paschalibus, sive essent panes Azimi, sive oves, aut boves, &c. ut constat ex num. 5. ideoque Pascha, sive Phas vocabantur, ut dicitur Deuter. 16. immolabitisque Phas Domino DEO tuo de ovibus, & de boibus: cum autem ista non possent comedи ab immundis, nolebant Judæi ingredi prætorium, ne contaminarentur. Ad 2. Confirmationem con. maj. & N. min. quia ibi per Parafceve intelligitur dies Veneris Paschalis, in qua mortuus fuit Christus; apud Judæos enim quæcunque dies Veneris vocabatur Parafceve: quia in ea præparabantur necessaria ad diem Sabbati sequentem, in qua non licebat eis quidquam operari, neque adhuc præparare cibos: sic Marcus cap. 15. de hac ipsa die loquens ait: erat Parafceve, quod est ante Sabbathum; & Joannes cap. 19. Judæi ergo (quoniam Parafceve erat) ut non remanerent in Cruce Corpora Sabbathi (erat enim magnus ille dies Sabbathi) ex quibus pater Parafceve non quidem fuisse ad Pascham agni, sed ad Sabbathum; illud autem cum esset Sabbathum Paschale Azimorum, ex urbis que titulo non modo Sabbathum, sed Sabbathum

Y y 2

tum

tum magnum appellabatur, ut D. Thomas supra cit. ad 5. ait: quacunque die de septem diebus Azimorum Sabbarum venire, dicebatur magnus dies Sabbati propter geminatam solennitatem, scilicet Sabbati, & Paschæ.

27. Objicies 2. Figuratum deber correspondere Figuræ: atqui agnus paschalis erat Figura Christi in cruce immolandi: ergo sicut agnus paschalis immolatus fuit die 14. etiam immolatus fuit Christus in cruce die 14. ac proinde cum celebrassent cœnam pridiè, quam patetur, celebravit illam die 13. Resp. dist. maj. debet correspondere in omnibus N. in eo, in quo est figuratum, con. maj. & con. min. N. consequentiæ, quia Christus eatenus erat Figur. in agno Paschali, quatenus agnus typicus occidebatur, & Christus etiam occidens erat, non erat autem figuratus, ut occideretur eodem die, quo occidebatur agnus, ut ex supra citatis Script. manifeste constat. Imò & Adversarii velint, nolint, tenentur id verum esse fateri, cum Christus non fuerit occisus eadem hora, qua occidebatur agnus.

Objicies 3. Christus celebravit pascha tempore præscripto à lege, sed juxta præscriptum legis debebat celebrari ante 1. diem Azimorum; ergo quando dicit Matth. cap. 26. 1. die Azimorum, debet intelligendi pridiè Azimorum. Confirmatur 1. quando Christus cœnavit cum discipulis, ut constat ex eodem Matth. discubebat cum 12. atqui agnus paschalis juxta legem debebat comedi à stantibus, non autem à discumbentibus; ergo Christus ea nocte non celebravit pascha agni. Confirmatur 2. juxta legem agnus debebat in domum adduci decimo die mensis; sed ante diem 14. non attulerat Dominus agnum, cum in ipsa die 14. adhuc non haberet locum paratum; ergo &c. Resp. con. maj. dist. min. ante 1. diem Azimorum legalem, nego; naturalem sive artificialem con. min. & nego consequentiæ, ut constat ex dictis à num. 4. quod rursus manifeste patet ex eo, quod si tempus celebrandi Pascha jam pertransiisset, interrogariib. discipulorum, & responsio Christi fuissent prorsus ineptæ.

29. Ad 1. Conf. dist. maj. discubebat in cœna agni, nego; in cœna ordinaria facta post cœnam agni, de qua loquitur Evangelista, con. maj. & con. min. nego consequentiæ, quia Christus & Apostoli postquam comedenterunt agnum paschalem stantes, discubuerunt postea ad cœnam ordinariam. Imò ut interpretantur aliqui, discubere, significat etiam accedere ad mensam, sive stando, sive sedendo, & in hac significatione dici potest, Christum & ad cœnam agni, & ad cœnam ordinariam discubuisse. Ad 2. Conf. dist. maj. debebat abduci in domum ab omnibus, N. ab illis, qui habebant domum, con. maj. & con. min. nego consequentiæ, lex non ita dicebat: *De cima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas.* Christus autem domum non habebat, omnia enim reliquerat, ut ipse fateretur *Lucæ 9. dixit illi Jesus. foveas vulpes habent, & volvres cœli nidos,*

filius autem hominis non habet, ubi caput rectum. Hierosolymitani pro istis, & pro hostiis ex universa Iudea advenientibus ad cœlebrandum pascha, parabant cubicula, agnos & omnia necessaria, eaque illis præbeban, vel gratis, vel accepto pretio.

Objicies 4. Contra 3. assert. ea vespéra Juðæi celebrabant pascha, quæ pertinebat ad diem 1. sed ad diem 14. tantum pertinebat vespéra, non autem 2. quæ jam erat die 15. ergo Christus celebravit pascha in 1. vespéra diei 14. & non in 2. Resp. con. maj. & neg. min. 2. enim vespéra diei 14. pertinebat ad diem 14, licet fieret 1. vespéra diei 15. sic modo in Ecclesiæ, quo ad officium 2. vespéra hujs diei pertinet ad hunc diem, & ad eum tenetur Sacerdos, ut hodiernum pensum possolvat, licet sit 1. vespéra diei sequentis. Imò pascha agni non obligabat, ut abstinerent ab opere servili: sicut obligabat 1. dies Azimorum: ac proinde 2. vespéra diei 15. in qua incipiebat ejus solemnitas, ex lege Levitici cœta num. 4.

Objicies 5. ed tempore immolabat Juðæi agnum, quo in Egressu de Ægypto 1. illum immolaverunt; sed in egressu de Ægypto immolaverunt illum in 1. vespéra diei, ergo præbatur min. non poterunt Juðæi immolare agnum in illa nocte, quia egressi sunt de Ægypto, sed ad Summum in nocte precedente: qui egressi sunt de Ægypto 2. nocte diei 14. quæ erat 1. nox diei 15. ut colligunt ex 12. Exodi & ex 33. numeror. ubi dicit de dieis: profecti sunt de Ramefæ mente 1. 15. die mensis 1. ergo. &c. Probatur maj. nocte illa, qua in Ægypto 1. immolarunt agnum, usq. ad ortum diei nullus poterat exire domo juxta illud Moysis Exodi 12. nullus vestrum egreditur ostium Domus suæ usquæ mane; ergo &c.

Confirmatur 1. post eum agni Juðæi patrunt ab Ægyptiis plura vasæ aurea & argentea multamque suppellectilem; Sed haec omnino poterunt fieri eadem nocte; ergo &c. Confirmatur 2. Exodi 12. dicuntur exiisse de Ægypto ferè 600000. peditem virorum absque puerulis & foeminis; atqui ad congregandam hanc multitudinem per diversas Ægypti libras dispersam necessarius fuit saltus dies; ergo &c. Confirmatur 3. die 15. quæ erat altera die Phæse seu agni paschalis, est, quæ Hebrei ex Ægypto exiisse dicuntur Numeror. 33. ergo non in eadem nocte.

Resp. nego min. ad prob. dist. ante, nullus poterat exire ante Ægyptiorum interitum, vel post illum ante ortum solis, sine gravi causa, post interitum Ægyptiorum urgente gravi causa, nego ante, & consequentiæ. Moses enim ipse & Aaron eadem ipsa nocte post Ægyptiorum interitum vocati à Pharaone, adiunxit ad ipsum, ut constat ex ipso textu de ea nocte ita dicente: *vocatisque Pharaon, Moys & Aaron nocte ait, surgite & egredimini. Quare ex eodem Pharaonis imperio, urgentibus*

Solvuntur Opposita.

541

etiam Aegyptiis, & potuerunt exire Hebrei, & Moyles imperare, quod exirent, ut fecere. Ad 1. Conf. con. maj. & nego min. Iudei enim jam egressuri vasa illa argentea & aurea postulatunt & Aegypti pro nimio desiderio, quo oportabant, ut discederent, statim concederunt. Unde proper nimiam Festinationem, qua cogebantur egredi, non potuerunt fermentare, quod clare demonstrat, eadem nocte fuisse egressos, & constat ex 12. Exodi.

Ad 2. Conf. con. maj. & nego min. quia ante Egyptiorum interitum premonuerat Moyles Hebreos, ut essent parati ad egressum & per Sodalitia distributos in uno loco sive in una regione continebat, siue ea nocte ante Solis ortum portuerint discedere. Sic narrat Josephus lib. 2. Antiquitatum cap. 5. per haec verba: Moyles per Hebreos prius instructos ad profectiōnēm, & per Sodalitia distributos, in uno loco continebat. Unde ea ipsa nocte incepimus est Hebreorum egressus, ut ex citato Exodi loco constat, & discedentibus aggregabantur in via illi, qui ex praecepero Moylis in Sodaliciis suis detenti exspectabant; alii vero ibant ad civitatem a Moyse designatam, ex qua omnes ordinare debebant discedere. Quare distinguenda est duplex egressio, altera, quando de terra Gesse & singulis civitatibus atque oppidis ejus coacti sunt exire, & haec facta fuit ea nocte ante solis ortum diei 15. altera, quando iam in urbe aliqua congregati, omnes simul ordinare progressi sunt, & haec contigit vespere ad Solis occasum in fine diei 15. Aegyptiis semper urgentibus, & ad hanc plenam congregationem necessarius fuit dies.

Si bene consonant & citatum Caput Exodi, in quo dicitur egressos fuisse nocte, & caput 33. Num: in quo indicatur exiisse die 15. ante noctem, quando Aegyptii eos discedentes videbant, utrumque autem habetur distincte cap. 16. Deuteronom. dicitur enim versiculo 1. observavimus novarum frugum, & verni 1. temporis, ut facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte; & verific. 6. immolabis Phase vespere ad Solis occasum, quando egressus es de Aegypto. Hinc ad 3. Conf. dist. consequens, non in eadem nocte, si sermo sit de 1. egressu, nego; de 2. con. consequentiam, ut constat ex dictis.

Objicies 6. Contra 4. assertio: si Christus & Iudei celebrarunt Pascha ad vesperam 14. cum Christus fuerit occisus die sequenti, fuit occisus die Azimorum, sive in die Festo Paschae: Sed hoc non est credibile; ergo &c. Probatur min. ut ex Matth. 26. & Marci 14. constat, Iudei agentes de morte Christo inferunt dicebant: non in die Festo, ne forte tumultus fieret in populo; ergo &c. Confirmatur 1. Iudei non licebat in die Festo litigare, accusare & ius dicere; ergo in die Festo non rapuerunt Christum ad mortem, sed ante diem Festum a Iudei translatum. Confirmatur 2. diebus Fe-

stis non licebat mortuos curare & sepelire; ergo non potuerit Jofeph in die Festo Paschatis Christum de cruce deponere; curare & sepelire. Probatur antec. mulieres non auctae sunt portare aromata & corpus Christi ungere die Sabbathi; ergo &c. Confirmatur 3. dies ille Sabbathi erat magnus, ut constat ex Joanne cit. num. 26. atqui designatus non fuisse illo nomine, si Iudei non transstulissent Pascha in illud Sabbathum; ergo &c.

Resp. con. maj. & N. min. ad prob. con. antec. & nego consequentiam: quia licet prius timuerit populi tumultum, postmodum quando Iudas spopondit, se nocte & sine tumultu traditurum Christum, timore seposito consilium mutarunt, & ex ea occasione Christum nocte prenderunt. Die autem sequenti decipientes populum, & excitato contra Domitium tumultu, extorserunt a Pilato, ut Christum cruciferer. Ad 1. Conf. nego anteced. nam ut ait Abulensis, nullibi exceptiuntur in Script. quod prohibita fuerint actiones forenses in 1. die Azimorum. Verum permisso antecedente Resp. 2. nego consequentiam; quia ex odio in Christum Domitium, facile Iudei contra conscientiam suam interpretabantur & transgrediebantur legem. Sic in die Sabbathi fecerunt quaedam, quae ipsis non licebant, nimis accepta custodia a Pilato accesserunt ad sepulchrum, & positis custodibus lapidem Sigillo munierunt.

Ad 2. Confirmationem nego anteced. ad 3. prob. con. antec. & nego consequentiam: Iudeis enim prohibitum non erat diebus Festis mortuos sepelire, & alia opera misericordiae exercere, ut ex pluribus locis Evangelii colligitur, praecepit Matth. 12. quando Christus in Sabbatho curavit hominem habentem matutinam aridam; in modo & ex testamento veteri Tobiae 2. ubi narratur, quod cum esset dies Festus Domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobiae, eique nunciatum esset, quandam Iudeum jugulatum jacerere in platea, Tobias relinquens prandium egressus est, & cadaver defuncti detulit in dominum suum, ut illud nocte sepeliret. At in die Sabbathi non licebant Iudeis plura, quae in aliis Festis licebant: sic non poterant preparare cibos, quos parare poterant aliis Festis diebus, ideoque nec mulieres auctae sunt ea die Sabbathi ungere corpus Christi; neque reputari potest adeo necessarium, ungere corpus sepultum, quod in sequentem diem facile potest, quam in sepultum sepelire, quod adeo faciliter sit, in sepultum detineri. Ad 3. confirmationem con. maj. & nego min. quae falsa est, ut satis constat ex

n. 26.

* *

Yyy 3.

DISPU.

DISPUTATIO II.

DE ESSENTIA SACRAMENTI EVCHARISTIÆ.

39. **S**anctum Evcharistiae Sacramentum ab aliis differre ratione Christi, quem continet, & quia non est Sacramentum, sicut reliqua, consistens in usu, aperè definit Trid. sess. 13. cap. 3. per hæc verba: verum illud in ea excedens, & singulare reperitur, quod reliqua Sacraenta tunc primum Sanctificandi vim habent, cum quis illis uitetur; in Evcharistia ipse Sanctitatis Auctor ante usum est, nondum enim Evcharistia de manu Dn. Apostoli suscep- rant, cum vere tamen ipse affirmaret, Corpus suum esse, quod procebat, & semper hæc fides in Ecclesia DEI fuit, statim post consecrationem verum Domini nostri Corpus, verumque ejus Sanguinem sub panis, & vini specie una cum iphus anima, & divinitate existere; sed corpus quidem sub specie panis, & Sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem corpus sub specie vini, & Sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque vi natura- lis illius connexionis, & concomitantæ, qua partes Christi Domini, qui jam ex mor- tuis Resurrexit, non amplius mortiturus, inter se copulantur: Divinitatem porrò propter admirabilem ejus cum corpore, & anima Hypostaticam unionem. Et rursus cap. 4. debet. Per consecrationem panis, & vini con- versionem fieri totius substantiæ panis in sub- stantiam Corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam Sanguinis ejus, quæ conversio convenienter, & proprie à S. Catholica Ecclesia transubstantiatio est appellata.

SECTIO I.

*De essentia Metaphysica & Physica
Evcharistie.*

40. **A**spero 1. Evcharistiam Theologicè sumpram- ris ita Metaphysicè definitur, Sacramentum corporis & Sanguinis Christi per se gratiæ augmentativum ad fovendam vi hujus convivii præcipuum charitatem. Probatur simul & ex- plicatur conclusio. Sacramentum istud institu- tum est, ut fideles, non quidem figurare, sed ve- re & realiter suscipiant corpus & Sanguinem Christi, ac proinde ex vi connexionis & concomitantæ totum Christum continer verum Deum & hominem, ut constat ex Trid. num. super. circa. Rursus Christus D. qui per modum convivii conferunt animæ in hoc Sacramento, propter suam excellentiam non potest æquè supplexi per aliam materiam: nulla enim alia

materia potest esse moraliter eadem cum Christo; neque dignitas, ad quam per adeo in- cum Christo confortium elevatur anima, supplebilis est per aliam materiam quamque, aut exterius appositam, cæque decus sa Trid. sess. 7. can. 3. ad hoc Sacramentum respiciens ait: si quis dixerit, haec 7. Sacra- menta ita esse inter se paria, ut nullaratione- uid sit alio dignius, anathema sit. Et Alexander Papa Epist. 1. que habetur cap. nihil de confes- dist. 2. nihil est maius corpore & Sanguine Do- mini; ergo ad veram explicationem interiora effectus hujus Sacramenti, exprimi debet esse Sacraenta corporis & sanguinis Christi pa- modum convivii.

Constat deinde ex sèpè reportis, Evcharistiæ esse Sacramentum vivorum, ac proinde esse per le gratiæ augmentativum. Rursus- tis Evcharistie est quasi ad omnia Sacra- menta transcendentalis: per alia enim Sacra- menta conferunt auxilia ad uniuscuiusque finem- cularem; per Evcharistiam vero conferunt auxilia ad omnes operationes proprias via- spiritalis, ut vi hujus convivii anima configu- tur unionem, sive charitatis vinculum cum Christo, quæ charitas est omnium virtutum finis, inter omnes nobilior ex illo Pauli i. Corin- th. 13. nunc autem manent, fides, spes, chari- tas tria hæc; major autem horum of charita. Quare Concil. Florent. in decreto Eugenii ex- plicans interiorum hujus Sacramenti effectum ait: convenit ad significandum hujus Sacra- menti effectum, qui est unio populi Christiani ad Christum: & infra, omnemque effectum, quem materialis cibus & porcus quo ad vitam con- gunt corporalem, hoc idem quo ad vitam Spi- ritualem & hoc Sacramentum operatur. Quod Ecclesia repetit in illo Hymno, o Sacra convivium &c. unde cum fervore Chama remittantur venialia, & preceavantur inten- lia; isti effectus sunt etiam proprii hujus Sacra- menti, ut habet Trid. sess. 13. cap. 2. ergo ut- tima illa verba ad fovendam vi hujus convivii præcipue charitatem, necessario apponenda sunt ad explicandum interiorum effectum he- jus Sacramenti; ac proinde dara definitio, cum genus & differentia apparent satis ex dictis, nec diminuta est, nec redundans, sed omnino apta ad explicandum hoc Sacramentum Theologi- sumptum. Quod autem hoc convivium fit, ista his aut aliis speciebus, merè materialiter de- haber, dummodo Christus vere sub illis fini- tur.

Ex supra hujus Augustinissimi Sacra- menti dignitate, ejusque effectu nobilissimo, facile apparet esse finem, in quem non modo effectus

Virtutum, verum & omnia reliqua Sacra menta colimant. Singula enim Sacra menta ex Christi institutione ad Evcharistiam referuntur, & ad illam disponunt. Per Baptismum quippe & Penitentiam evadimus receptacula munda, & idonea ad cœlestem illum cibum recipiendum; per Confirmationem ad illius mysterii finem, si deique professionem & defensionem armamur. Per Ordinem digni constituimur Evcharistiae Ministri; per Matrimonium concupiscentia frœnatur, cuius repressio non exigua est dispositio ad immaculatum agnum immaculato corde manducandum. Per extremamunctionem post viaticum conferri solitam, unionem cum Christo suscepito in ultimo agonis conflictu in divulgè servamus, & illud Apostoli, Deo dante experimus: mihi vivere Christus est, & mori lucrum.

43. Cæterum inter reliqua Sacra menta, Baptismus præserim dicitur ad Evcharistiam, quod interiore effectum, ex Christi institutione ordinatus, etenim per Baptismum homo Christo incorporatur, sive Christum induit, ut definit Trid. cit. num. 42. de Bap. ex vi quippe Baptismi manet baptizatus intra Ecclesiam Christi, Ecclesiæ jurisdictioni subjectus, sicutque Christi membrum intimè ipsi unitum, manere obligatus ad implendam legem D E I, ac proinde ad communicandum, quando præceptum obligat; hec autem munia nulli alteri conveniens Sacramento, cum nulli ali mini strari possint, nisi subiecto baptizato sive per Baptismum Christo incorporato, ut constat ex num. 88. de Confirm. cum autem ista incorporatio ex mente Pontificis, & PP. ut infra constabit, æquivaleat sumptioni Christi, ea de causa suscepio Baptismi dicitur virtualis suscepio Evcharistiae, hys suscepio in voto. Unde cum suscepio Baptismi in re, vel in voto sit necessaria necessitate medii, & Mystica suscepio Evcharistiae in re, vel in voto inclusio in Baptismo eiū necessaria necessitate medii.

44. Juxta hunc sensum passim loquuntur SS. PP. & repetit August. præserim Epist. ad Bonifacium, ut ipi attribuitur cap. nulli de Consecr. dist. 5. ubi dicit: nulli est ambigendum, tum unumquemque fidelium Corporis & Sanguinis Christi partem fieri, quando in Baptismo membrum Corporis Christi efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque confortio, etiamsi, antequam panem illum comedat, & Calicem bibat, de hoc Sacculo, in unitate Corporis Christi constitutis decedat. Quo in sensu intelliguntur ea verba Christi Domini Joann. 6. nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis, id est, nisi manducaveritis, & bibeatis realiter, & vere in Evcharistia, vel mistice in Baptismo. Posita autem hac mystica sumptione in Baptismo, manet obligatio ex præcepto sumendi saltem singulis annis hoc Sacramentum, ut definit Trid. fest. 13. can. 9. Si quis negaverit, omnes, & singulos Christi

fideles utriusque sexus cum ad annos discretios pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschæ ad communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesia, Anathema sit. Haec placuit modò præmittere, nam ex illis facile infra decidemus questionem ab antiquis, & modernis acriter exagitatam circa obligacionem sumendi Evcharistiam,

Affero 2. Panis triticus, sive Azimus, sive fermentatus; & vinum de vite sunt materia remota hujus Sacramenti. Probatur ex Flor. supra cit. num. 23. tum etiam ex num. 29. de Confirm. quibus in locis utramque conclusio nis partem expressè definit Concil. ergo &c. Confirmatur, ex eo, quod Flor. assignet vi num de vite pro materia remota hujus Sacramenti, non solum intelligitur apud omnes Catholicos, tale vinum, vel quod sit ejusdem speciei moralis cum ipso, esse necessarium necessitate præcepti ad conficiendam Evcharistiam, sed etiam necessitate Sacramenti: ergo ex eo, quod assignet panem triticum, non solum intelligendum est necessarium esse ad conficiendam Evcharistiam necessitate præcepti, sed etiam necessitate Sacramenti; ex quo præoccupata manet Cajerani, & paucorum aliorum circa panem dubitatio. Quid autem dicendum, quando dubium est, an aliquis panis sit verè triticus, vel ejusdem moralis speciei cum illo (idem esto de vino) constat ex dictis num. 314. de Sacram.

45. Affero 3. Forma consecrationis patis essentia lis, & necessaria est ista, vel quæ juxta Christi institutionem perfectè æquivaleat isti. Hoc est Corpus meum. Probatur forma essentialis, & necessaria consecrationis panis sunt illa verba, quibus Corpus Christi significatur, & ponitur sub panis speciebus; atqui ex vi horum verborum, hoc est Corpus meum, Corpus Christi significatur, & ponitur sub panis speciebus; ergo &c. Probatur min. ex vi horum verborum, quando Christus ea proculit, significabatur, & ponebatur Corpus Christi sub panis speciebus; atqui modo in Ecclesia significatur, & ponitur, quando proferuntur à Ministro ea verba, quæ Christus protulit, ut definit Flor. in decreto Eugenii dicens: forma hujus Sacra menti sunt, verba Salvatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum; Sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit Sacramentum. Nam ipsorum veborum virtute substantia panis in Corpus Christi, & substantia vini in fau ginei convertuntur; ergo &c.

Respondebis 1. Cum Scoto, ad valorem Sacramenti necessario præmitenda ante ista verba, hoc est Corpus meum, illa alia immedia te antecedentia, quæ sunt in canone, nimis qui pridiè quam patetur &c. quamvis neque à Christo prolatæ sint, neque à Sacerdote ut personam Christi gerente proferantur: etenim licet essentialia verba formæ solum sint ista: hoc est Corpus meum, illa alia, qui pridiè &c. ex eo necessariò præmitti debent ad valorem con secrat

secrationis, quia Sacerdos proferendo hæc verba, hoc est *Corpus meum*, loquitur in persona Christi, & sic significat illud esse Corpus Christi, si autem omitteret illa verba, qui pridie &c. & diceret, hoc est *Corpus meum*, potius significaret id, quod designat esse corpus Sacerdotis, quām Christi; verba autem cū causent id, quod significant, si proferrentur verba formæ, omisſis illis præviis, non consecratur corpus Christi.

48. Contra tamen i. illa verba non significant essentialiter corpus Christi sub speciebus panis, ratione significati, & connexionis provenientis ab impositione hominum, sed à Christi institutione, ut per se notum est, & ex ipsa Sacramenti definitione constat; atqui polita intentione Ministri faciendi, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit, ea verba, hoc est corpus meum, non significant ex Christi institutione corpus Sacerdotis, sed Christi; ergo ut habeant significationem corporis Christi, nullatenus requiruntur ea verba prævia, qui pridie quām pateretur &c. Contra 2. ab initio Ecclesiæ validè consecratum fuit corpus Christi, sed ab initio Ecclesia non apponebat illa forma; etenim Alexander I. ea in canone addidit; ut constat ex lectione, quā de ipso habet Ecclesia in Breviario die 3. Maij, ubi hæc habentur: & in canone Missæ addidit, qui pridie quam pateretur; ergo &c.

49. Contra 3. Sacerdos in confectione corporis Christi non gerit personam Christi ex eo, quod dicat ipse, vel non dicat, sed quia à Christo institutus est ejus Minister, & substitutus in confectione Sacramentorum, ut constat ex dictis à nunc 195. de Sacram. ergo ut intelligamus significari corpus Christi per illa verba, quæ profert, non debemus attendere, an ipse Sacerdos ut persona privata id attestetur, vel non, sed solum, att Christus instituerit illa verba proferenda à Sacerdote, ut vi illorum sub speciebus panis significetur, & caueatur corpus Christi: sic quando Plenipotentiarius constitutus à rege firmat concordatum dicens, nolo, vel volo, etiam dicit nolo aut volo nomine Regis; hoc enim significatur ex vi institutionis facta à Rege. Pariter qui nomine alterius constitutus ad ferendum Suffragium, approbata commissione dat Suffragium, quin necesse sit in Suffragio apponere, collatum esse nomine alterius. Tum etiam quando Sacerdos absolvit, vel conficit alia Sacra menta, non est necesse proferre, quod illa conficit nomine Christi, ut sint valida, cū à tali prolatione non haberent valorem, sed à Christi institutione; ergo pariter in nostro casu.

50. Contra 4. Everendo Scori fundamentum. Si necessaria essent ea verba prævia, qui pridie &c. ad valorem consecrationis, ut Sacerdos determinaret corpus Christi, Sacerdos ille non consecraret; ergo fundamentum Scotti pugnat contra ipsum. Probatur antec. per illa verba, qui pridie &c. solum significatur id, quod

Christus designavit fuisse Christi corpus; non autem designatur esse Christi corpus id, quod Sacerdos designat, & haber in manibus; ergo ex significatione proveniente à determinatione illorum verborum præriorum Sacerdos non consecraret; ergo ut consecretur panis, quem Sacerdos haber in manibus, debent Sacerdoti verba per institutionem Christi determinari, atque in instituto Christi circa illa verba ecclesia forme habetur, licet omittantur altera verba prævia; ergo &c. Contra 5. quia illa verba prævia essent necessaria, non sufficiunt ad consecrandum verba, quæ Christus promulga simul cum ipsius institutione; sed hoc non bone consonat cum Flor. cit. num. 46. ergo &c.

Respond. 2. ex Marco Epheso lib. de verbis consecrationis Cabassilla in explicatione Liturgiæ quæ habetur Tom. 4. alias 6. Biblioth. PP. aliisque Thomistis, ultra ista verba hoc est corpus meum, addendam ad valorem Sacramenti aliquam orationem precatoriam, quæ Sacerdos petat à Deo, ut panis & vinum convertantur in corpus & sanguinem Christi, ut inferatur ex liturgiis Clementis, quæ habentur lib. 8. Constitutionum cap. 12. alias 17. ex liturgiis SS. Jacobi, Basili & Chrysostomi, quæ habentur Tom. 4. alias 6. Bibliotheca PP. in quibus postquam Sacerdos prout ut verba confirmationis, dicit orationem, quæ videtur postulare ut panis mureretur in corpus, & vitrum in Sanguinem Christi, quod non postularet, si jam facta esset mutation. Quæ de causa & plures PP. dicunt, Evchatistam consci precipibus Sacerdotis, tum & in liturgia Basili post haec verba, hoc est corpus meum, panis & vitrum vocant antitypia, hoc est, imagines & Figura corporis & Sanguinis Christi, ex quo inferunt non dari consecrationem, usque dum oratio ea precepsa superaddatur.

Contra i. per illam orationem precatoriaum quæ habetur in præcitatissimis liturgiis & PP. non petitur, ut panis & vitrum sint corpus & Sanguis Christi, sed quod sunt nobis, sive nobis proficiant quod ad effectus nutritiendi, satiandi nos, & dandi nobis remissioni peccatorum; ergo Adversariorum fundamentum est omnino nullum. Probatur antec. ex ipsiis verbis liturgiæ S. Jacobi, quæ sic habent: ipsum Spiritum tuum Sanctissimum demitte nunc quoque in nos, ut superveniens sanctificet, & efficiat pacem corpus Sanctum Christi tui, & callem preciosum Sanguinem Christi tui, ut fit nobis & sumentibus in remissionem peccatorum, & in vitam æternam; ergo &c. Contra 2. in liturgia Æthiopum, quæ habetur Tom. 4. alias 6. Biblioth. PP. prolatis illis verbis: hoc est corpus meum, populus statim responderet, Amen, credimus & confidimus, & adoramus te Deus noster, hoc vere corpus tuum est; ergo credunt statim ante illam orationem precoriam superadditam, panem converti in corpus Christi, ac proinde ea oratio solum additur.

qua ipsi Christi corpus sive ipsis proficiat in ordine ad praedictos effectus.

Contra 3. sess. ult. cōn. Florent. Græci interrogati ab Eugenio IV. de oratione, qua post verba consecrationis: hoc est corpus meum, videntur petere, ut panis mutetur in corpus Christi. Respondebunt, se firmiter credere verbis illis Dominicis, Sacramentum fieri; sed quemadmodum Latini confecto Sacramento, utuntur illa oratione, *supplices te rogamus &c.* In qua petunt, ut quotquot ex hac altaris participatione fumperint, omni benedictione coelesti & gracia repleantur; ita quoque Græcos per proportionalem orationem petere, ut Sacramentum Christi corpus & Sanguis peccatorum nostrorum remissionem ac nostris animabus saluti fiat; ergo &c. Contra 4. ex perpetua Ecclesiæ traditione immediate post prolatæ verba consecrationis Sacerdos panem & vinum consecratum proponi populo adbrandum non solum in Ecclesia Latina, sed etiam in Græcia, ut referunt Card. Bessarion in lib. de verbis consecrationis, & Arcud. in concordia lib. 4. cap. 13. ergo ante orationem precatoriæ est jam consecratum. Contra 5. quia si requireretur ea oratio precatoria, non conficeretur Eucharistia verbis, quibus Christus eam confecit contra Florent. cit. num. 46. ergo &c.

Affero 4. forma consecrationis vini essentia-
lis & necessaria est ista, vel quæ juxta Christi institutionem isti perfectè aequivaleat, hic est calix Sanguinis mei, vel, hic est sanguis meus. Unde ex verba subsequentiæ novi & æterni testamenti &c. non sunt essentialia. Probatur 1. ratione fundamentali posita num. 46. quando Christus D. Matth. 26. & Marci 14. consecravit vinum dixit: hic est Sanguis mens, ex illorum vi verborum consecravit vinum; atqui Sacerdos in persona Christi loquens consecrat proferendo ea verba, quæ Christus prorulit; ergo consecrat ex vi horum verborum, hic est Sanguis meus, vel hic est calix Sanguinis mei, ac proinde reliqua subsequentia novi & æterni testamenti &c. Non sunt de essentia formæ consecrationis, consequentia teneri, & minor constat ex Flor. cit. num. 46. maj. vñd probatur: si ex vi illorum verborum, quæ Christus portulit, hic est Sanguis meus, non significaretur & poneretur sub speciebus vini Sanguis Christi, non essent vera Christi verba; dixisset enim Christus, esse Sanguinem suum, qui ejus Sanguis non erat, sed hoc, ut per se pateret dici non potest; ergo &c.

Probatur 2. licet Evangelistæ Matth. Mar-
cus & Lucas, qui consecrationis verba refe-
runt, non habeant omnia verba, quibus Eccle-
sia Romana utitur in consecratione vini, atta-
men haec verba, aut his similia, hic est San-
guis meus, habentur apud istos Evangelistas, &
apud omnes liturgias, etenim Matth. cap. 26.
ita habet: hic est enim Sanguis meus novi Testa-
menti, qui pro multis effundetur in remissionem

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II.

peccatorum. Marc. 14. hic est Sanguis mens novi testamenti, qui pro multis effundetur. Luc. 22. hic est Calix novum Testamentum in Sanguine meo, qui pro vobis fundetur. Tum etiam Paul. 1. Corinth. 11. hic Calix novum Testa-
mentum est in meo Sanguine. Sic etiam liturgiae, qua habentur Tom. 5. & 6. Biblio. PP. etc. nimirum in liturgia S. Jacobi sic habetur: hic est Sanguis mens novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effunditur & datur in remissionem peccatorum. In liturgia S. Marci, hic est enim Sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effunditur & distribuitur in remissio-
nem peccatorum, in liturgia Basili, hic est San-
guis meus novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccato-
rum.

In liturgia S. Chrisost. hic est enim sanguis me-
us novi testamenti, qui pro vobis & pro multis
effundetur in remissionem peccatorum. 56.
In liturgia æthiopum, cuius auctor creditur esse D. Matth. hic est Calix Sanguinis mei, qui pro vo-
bis effundetur, & pro redemptione multorum A-
men. In missa Mozarabum, hic est Calix novum
Testamentum in meo Sanguine qui pro vobis ef-
funderur. In liturgia edita à Guilielmo Linda-
no Episcopo Gadavensi, quæ attribuitur D. Petro, hic est Sanguis meus modo sic. Apud Evangelistas & apud omnes liturgias exprimitur
verba, sive formalia, sive virtualia,
quæ Christus protulit, in quibus exprimitur
esse sanguinem Christi sub speciebus vini, quod
consecratur; eaque proferens minister nomine
Cristi, consecrat ex num. 54. atqui prolatis
verbis, quibus significatur esse ibi languinem
Christi, Christus consecravit, ut ex eodem
num. constat; ergo prolati illis verbis à Min-
istro, minister conjectabit, ac proinde ista verba
erunt necessaria necessitate Sacramenti, & reli-
qua necessitate præcepti.

Resp. plures Theistæ cum Gonet disp. 7. 572
aft. 2. de Eucharistia parag. 4. verba consecra-
toria, quæ inventiuntur apud ciratos Evange-
listas, & in liturgiis ab Ecclesia approbatis,
omnia esse moraliter idem pro diversis tempo-
ribus aut regionibus assignata, quæ autem mo-
ro assignato est formula ab Ecclesia Romana,
moraliter est etiam idem cum illis, ac proinde
illa verba in ea contenta novi & æterni testa-
menti &c. sunt essentialia. Sic quamvis pro
diversis temporibus & regionibus assignatae
fuerint diversæ formæ Sacramenti confirma-
tionis, ex dictis à n. 33. de confirmatione sunt
omnes moraliter idem, subinde quæ omnia ver-
ba ab Ecclesia Latina modo assignata sunt es-
sentialia, licet materialiter diversa sint à verbis
assignatis in formula Ecclesiæ Græce: quæ
quidem expressa est mens D. Thomæ 3. pag.
qu. 78. dicentis: quidam dixerunt, quod de
substantia formæ hujus est hoc solum quod dicitur,
hic est calix Sanguinis mei, non autem ea
quæ sequuntur. Sunt alii, qui melius dicunt,
quod alia sequentia sunt de substantia formæ,

usque ad hoc quod postea sequitur, hæc quotiescunquæ feceritis, quod pertinet ad usum *Sacramenti*, unde non est de *substantia formæ*.

58.

Contra tamen 1. ut optimè arguit eximius Doc. disp. 60. sec. 1. ex eo; apud Adversarios essentialis forma consecrationis panis consistit in his verbis, *hic est corpus meum*, quin superaddantur ista, *quod pro vobis tradetur*, quamvis dicta fuerint à Christo, ut constat ex Paulo 1. Corinth. 11. vers. 24. quia illis Solis à Christo prolatis, vel eundem senum continentibus, significabatur sub speciebus panis, & ponebatur corpus Christi, & aliunde Sacerdos consecrat, prolatis verbis, quæ Christus protulit, ut constat ex Florent. cit. num. 46. atqui etiam prolatis à Christo illis verbis: *hic est sanguis mens*, vel aliis æquivalentibus, significabatur sub speciebus vini, & ponebatur sanguis Christi; ergo &c. Conta 2. ex eo apud Adversarios in confirmatione *Sacramenti* confirmationis sola unctionis in fronte est de necessitate *Sacramenti*, licet aliae plures unctiones in Ecclesiæ ritu sint de necessitate præcepti, quia universa Ecclesia unctionem in fronte semper retinet, quamvis in aliis unctionibus detur variatio, ut constat ex num. 32. de confir. atqui etiam universa Ecclesia in consecratione vini semper retinet ista vel æquivalenta verba, *hic est sanguis mens*, vel *hic est calix sanguinis mei*, licet in aliis verbis detur variatio, ut constat ex num. 55. & 56. ergo.

59.

Exinde Eximus Doc. sec. illa citata num. super, ita concludit: quocirca non existimo injuriam fieri D. Thomæ, si propter multarum Ecclesiæ & liturgiarum auctoritatem ab eius opinione discedamus, quam sine dubio ipse mutasset, si vel prædictas liturgias, vel aliarum Ecclesiæ usum agnoverit. Quod autem non agnoverit, signum est, quod nullam earum mentionem in art. faciat. Unde cum aliis argumentis utrumque satisfaciat, de hoc nihil dicit, nec invenio, quid probabiliter Responderi possit. Nihilominus foras explicari posset D. Thomas dicendo, vocare substantiam formæ verba necessaria ad valorem, & necessaria ex præcepto ad majorem explicationem formæ essentialis, illa enim verba, novi & æterni testamenti &c. quæ ex præcepto tenerunt dicere Sacerdos, explicant magis, quod per formam conficitur. Unde quatenus sunt explicativa verba formæ, dicuntur verba formæ; & quatenus præcipiuntur, dicuntur à D. Thoma substantialis ad præceptum implendum.

60.

Huic explicationi faverit D. Thomas, nam postquam artic. 1. titulum ita proposuit, utrum haec sit forma hujus *Sacramenti*: *hic est corpus meum*, *hic est calix sanguinis mei*. Ad 4. hanc habet: Si Sacerdos sola verba prædicta proferret cum intentione conficiendi hoc *Sacramentum*, perficeretur hoc *Sacramentum*. Nec potest explicari prout S. Doc. excludit solum verba illa præcedentia, *qui pridie &c.* non vero subsequentia, *novi & æterni testamenti &c.* quia ex ipsis verbis utraque eodem modo ex-

cluduntur, cùm absolvè dicat, per ea sola verba conficiendum *Sacramentum*, præcedentia vero excludit D. Thomas, quia canon missæ non est idem apud omnes; ex qua D. Thomas canone, contra 3. aduersus Gonet & affeclay, id est D. Thoma excluduntur tanquam non necessaria ad valorem ea verba canonis præcedentia, qui pridie &c. quia non reperiuntur apud omnes canones; sed ista verba subsequentia, *novi & æterni testamenti &c.* non reperiuntur apud omnes canones, ut constat à num. 51. ergo &c. Contra 4. verba aliorum *Sacramentorum* constitutiva non fuerunt à Christo determinatae, sic determinatae verba Baptr. & Eucharistie; ergo ita Ecclesia non potest determinare ad formam Baptismi verba, quæ ex se non sint aequivalentia verbi à Christo prolatis, licet posse in aliis *Sacramentis*, ita neque potest circa Eucharistiam, ac proinde sicut non potest Ecclesia imponere, ne legitimus Minister Baptizet, dum proferat verba à Christo prolata, vel quæ ex se sint illis æquivalentia, ita pariter circa Eucharistiam; ex quo apparet, nullius esse rationis portarem à *Sacramento confirmationis* penam, ceterum ut hoc clarius apparet.

Contra 5. ex eo potest Ecclesia in *Sacramento Ordinis* materialiter determinare hanc vel illam materiam remotam, nimirum contumaciam calicis pro Ecclesia Latina, & impositionem manuum pro Ecclesia Graeca, quia Chilia non determinavit materialiter hanc materiam remotam, sed id reliquit determinationi Ecclesiæ, & ideo non potest Ecclesia determinare hanc vel illam materiam pro *Sacramento Baptismi*, sed necessario apponenda est aqua naturalis, quia Christus eam materialiter determinavit, neque reliquit determinationi Ecclesiæ: atqui eadem est ratio respectu *Sacramentorum confirmationis* & Eucharistie in ordine ad formam, quandoquidem pro *Sacramento confirmationis* non determinavit Christus materialiter verba formæ, ut constat ex num. 33. de conf. respectu verbi *Sacramento Eucharistie* determinavit materialiter verbi quibus Christus ipse consecravit, ut constat ex Florent. cit. num. 46. ergo &c. unde quecumque verba, & in quocumque idiomate legitime à ministro prolata, quæ ex se eundem senum retineant, quem verba à Christo instituta, sunt vera forma hujus *Sacramenti*, licet proper probabilitatem contrarie sententia non possit minister cetera omittere ex num. 34. de Sacra.

Affero 5. *Sacramentum Eucharistie* permodum cibi & potus constituitur intrinsecè, non quam ex materia proxima ex rebus; & verba tanquam ex forma, nimirum ex corpore & Sanguine Christi, speciebusque Sacramentalibus, sub quibus Christus continetur, quæ omnia se habent veluti res, tunc etiam ex verbis consecrationis tanquam ex intrinseca forma. Probatur facile 1. ex dictis à num. 34. de Sacra.

De essentia Metaphysica, & Physica Eucharistiae.

547

ternum ex ibi dictis, omnia Sacraenta novae legis intrinsecè constituuntur rebus & verbis cuique respondentibus; atqui res correspondentes Eucharistiae per modum cibi sunt corpus Christi & species panis, sub quibus continetur: Et correspondentes Eucharistiae per modum potus sunt Sanguis Christi, & species vini, sub quibus continetur; verba autem ipsi correspondentia sunt, quæ constituant verba consecrationis essentialia, altera requisita ad consecrandum per modum cibi, altera quidem ad consecrandum per modum potus; ergo &c. Probatur min. ex Flor. cit. num. 46. & Trid. num. 39. in Eucharistia sit conversio & transubstantiatio substantiae panis & vini in corpus & sanguinem Christi sub panis & vini speciebus, ac proinde species, corpus & Sanguis Christi sunt res; aliter ita conversio & transubstantiatio non fieret intra Eucharistiam, sed extra. Deinde verba ipsi correspondentia sunt ea, quæ confitent formam ex dictis à num. 46. &c. 54. ergo &c.

63. Confirmatur ex SS. PP. apud Eximium Doct. & Card. de Lugo videndis, qui dicunt Eucharistiam componi ex speciebus, & corpore Christi: sic Augustinus in lib. sentent. Prospcri, & habetur in c. hoc est de Consecr. dist. 2. Hoc est, quod dicimus: hoc modis omnibus approbare contendimus. Sacrificium scilicet Ecclesie duobus confici, duobus constare, visibili elementorum specie, & invisibilis Domini nostri Iesu Christi carne, & Sanguine, Sacramento, & re Sacramenti, id est, corpore Christi, sicut Christi persona constat, & conficitur Deo & homine. Ireneus lib. 4. cap. 34. Eucharistiam duabus rebus constare, terrena, & celesti. D. Thomas in 4. dist. 8. qu. 1. art. 1. quæst. 1. ad 2. Ex speciebus, & Corpore Christi fit unum Sacramentum. Justinus Martyr in Apologia ad Antoninum, alimoniam eam, nempe Eucharistiam, incarnata filius carnem, & Sanguinem esse, sumus edocti. Apostoli enim ita tradiderunt. Hieron. cap. 24. lib. 4. probat contra Valentianos, Christum esse Filium DEI, quoniam eos fateri necesse sit, Eucharistiam esse carnem filii DEI; ergo Eucharistia constat corpore & Sanguine Christi, speciebusque Sacramentalibus tanquam rebus. Deinde ex Flor. ut latè diximus à num. 34. de Sacram. constat forma consecratoria tanquam ex verbis; ergo &c.

64. Probatur 2. Conclusio ex Trid. sess. 13. cap. 3. dicente: *commune hoc quidem est Sanctissima Eucharistia cum ceteris Sacramentis Symbolum esse rei Sacra, & invisibilis gratia formam visibilem.* Atqui forma visibilis sunt species Sacramentales; ergo constituitur ex speciebus Sacramentalibus, eaque de causa can. 3. definit, contineri Christum in hoc Sacramento, id est, ad eum modum, quo pars in toto. Rursus eadem sess. cap. 5. ait: *nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles proxime in Ecclesia Catholica semper recepto la-*

tria cultum, qui vero DEO debetur, huic Sanctissimo Sacramento in venerazione exhibeant; atqui non posset Eucharistia exhiberi idem ille laicæ cultus, qui debetur DEO, si Eucharistia non constitueretur ex corpore & Sanguine Christi veri DEI; ergo &c. Denique ut constat ex Flor. & latè probavimus à num. 35. de Sacram. Eucharistia non solum constituitur intrinsecè ex rebus, verum etiam ex verbis, quæ sunt ipsius formæ; ergo hæc omnia à nobis assignata sunt, de intrinseco Eucharistia constitutiva. Confirmatur, Christus Joannis 6. de hoc Sacramento ait: *panis, quem ego dabo, carna mea est pro mundi vita:* ergo non solum includit tanquam res accidentia panis, sed etiam Christi carnem ex quo impugnatæ manent plurimæ Auctorum tententias contra conclusio nem nostram militantes. Ex dictis

Fit 1. ex i. assert. Eucharistiam sub speciebus panis, & sub speciebus vini non esse duo, sed unum Sacramentum. Ratio est, quia Eucharistia instituta est per modum convivii; atqui panis, & vinum, quando in aliquo convivio apponuntur, non constituant duo convivia, sed unum; ergo Sacramentum istud in Eucharistico convivio sub speciebus panis, & sub speciebus vini, non constituet duo Sacraenta, sed unum: aliter Sacraenta novæ legis non solum essent 7. sed 8. contra Flor. cit. num. 4. & Trid. num. 16. de Sacram. Cæterum inter convivium Eucharisticum, & alia convivia norandum est hoc grande differeniam, quod convivium Eucharisticum, si offeratur solum per modum cibi (idem esto de potu) continet totam eam virtutem, quam contineret, si simul offerrentur cibus, & porus; virtus enim illius consistit in institutione, carne & Sanguine Christi Hypostaticè unitis Verbo, ratione cuius unionis, cum etiam, & concomitantia explicatae num. 39. conferatur sumenti ciborum ea virtus, quæ conferretur sumenti simul cibum, & potum, quod fieri non potest in aliis conviviis, cum solus potus non continet tantam virtutem, quantum continent simul cibus, & porus. Unde in Eucharistia sub utraque specie non datur augmentum formale aut morale supra unam speciem, sed solum materialie. Exinde

Fit 2. Eucharistiam sumptam ab uno sub speciebus panis esse individuum ejusdem speciei moralis cum Eucharistia sumpta ab alio sub speciebus vini, sicuti ramus unius speciei physice positus in hac domo ad significantem vinum venale est individuum ejusdem speciei moralis cum ramo alterius speciei physice positivo in alia domo ad significantem etiam vinum venale. Unde sicuti si ex illis duobus ramis fieret unus, & appendenteretur, non darentur duo numero signa, sed unum; ita si ex Eucharistia per modum cibi, & potus fieret unum convivium per unam motalem sumptionem, non dabuntur duo numero Sacraenta, sed unum; si autem dividerentur ad duas sum-

ptio

ptiones moraliter distinctas, & darentur convivium uni per modum cibi, & alteri per modum potus, darentur duo numero Sacra-
menta; sicut darentur duo numero signa, si idem ille ramus divideretur ad significandum in di-
versis locis. Imò sicut darentur duo numero signa vini venalis, licet ramus, qui ad signifi-
candum in duabus locis divideretur, esset ejus-
dem speciei physicæ, ita darentur moraliter
five. Theologicè duo numero Sacra-
menta, si idem potus, vel eadem Hostia divideretur ad
convivium duorum, five ad duas moraliter di-
stinctas sumptiones.

67. Quapropter sicut rami collecti in unum so-
lum constituant unum signum vi collectionis,
quia significant per modum unius eundem effec-
tum; ita illæ diversæ species Sacramentales
solum constituant unum Theologicè Sacra-
mentum, quod per ordinem ad unum moralem
sumptionem significant, & cauſant per modum
unius eundem effectum. Hæc autem unitas,
vel multiplicitas moralis solum discerni potest
juxta judicium prudentum, sicuti propor-
tione servata discerni potest, quando facerent
duo convivia, si dividerentur, ut posson tibi
qui modo consciunt unum convivium.
Sumptio autem non constituit Sacra-
mentum: illud enim supponit adæquatè constitutum,
ut constat ex Trid. cit. num. 39, cum non sig-
nificet, neque cauerit effectum Sacra-
menti: sic homo constitutus per ordinem ad sensationes,
& discursus; secùs autem per ipsos discursus
aut sensationes. Sumptiones igitur moraliter
distinctæ sunt puri termini, quibus politis ex
Christi institutione constituantur Sacra-
menta Theologicè numero distincta; five significant,
& cauſant per modum plurimum effectus distin-
ctos. Unde quando illæ diversæ species Sa-
cramentales accipiuntur per eandem moralem
sumptionem, non cauſant ex Christi institu-
tione majorem gratiam, quam si una solum spe-
cies sumeretur. Ut haber S. Thomas qu. 79.
art. 7. ad 3. dicens: *Vnde nec si aliquis simul in
una missa multas Hostias consecratas sumat,
participabit maiorem effectum Sacra-
menti; in pluribus vero missis multiplicatur Sacrificii ob-
latio, & ideo multiplicatur effectus Sacrificii, &
Sacra-
menti.*

68. Faver etiam Trid. sess. 21. cap. 3. dicens:
*insuper declarat, quamvis redemptor noster, ut
antea dictum est, in supra-
ma illa cena hoc Sa-
cramentum in duabus speciebus instituerit, &
Apostolis tradiderit, tamen fatendum esse, etiam
sub altera tantum specie totum atque integrum
Christum, verumque Sacra-
mentum sumi; ac pro-
pterea quod ad fructum attinet, nullag ratiæ ne-
cessaria ad salutem eos defrandari, qui unam
speciem solam accipiunt. Quibus in verbis Tri-
dentinum pro gratia necessaria ad salutem non
intelligit gratiam necessariam simpliciter, cum
sine gratia Eucharistica possit absolute obtineri
salus, ac proinde intelligit, necessariam secun-
dum quid, quod omni augmentatione gratiae conve-*

nit, vel si primum definiat contra Hæreticos,
secundum ex ipsa Trid. ratione legiūm in-
fertur. Imò non dicit esse duo, sed unum Sa-
cramentum in duabus speciebus collatis Apa-
stolis; & hoc verum Sacra-
mentum sumi etiam
sub altera tantum specie. Quod Catechismus
Tridentini tit. de Eucharistia declaravit pe-
hæc verba: *licet autem duo sint elementa, pa-
nis scilicet, & vinum, ex quibus integrum Eu-
charistia Sacra-
mentum conficitur: non tamen
plura Sacra-
menta, sed unum tantum esse, Eu-
charistie auctoritate docti confitemur. Ergo qua-
do sumitur per unam moralem sumptionem,
ordinantur ex Christi institutione ad unum eundem
effectum, ac proinde Theologicè eis
num numero Sacra-
mentum.*

Hæc eadem Christi institutio suadetur etiam
quia eadem est promissio Christi facta sumenti
cibum, ac sumenti cibum simul, & porum,
ut expedire Trid. sess. 21. cap. 1. hi verbis:
*Qui dixit nisi manducavetis carnem Fili hui-
us, & biberitis eius Sanguinem, non habebis
vitam in vobis: dixit quoque, si quis mandu-
caverit ex hoc pane, vivet in eternum. Et quod
dixit: qui manducat meam carnem, & bebe-
meum Sanguinem, habet vitam eternam, da-
xit etiam, panis, quem ego dabo, caro miseri-
cordis non sunt realiter distinctæ, sicut ti-
mes, & sitis materialis, sed sunt unum, & idem.
Tandem suadetur ex communi hominum ex-
stimatione, nullus enim prudentum frangit
dentes Hostiam, ut ex pluribus sumptionibus
majorem gratiam recipiat, neque sumit
Sanguinem pluribus haustibus ad gratiam au-
gendarum ex eo, quod illæ sumptiones efficiunt
moraliter eadem, ac proinde non cauſant
majorem gratiam; ergo &c. Exinde non al-
ter constituetur distinctum Theologicè in
dividuo Sacra-
mentum sub speciebus panis &
vini, quam constitutur sub his, & sub aliis
panis speciebus. Dixi sepe ex industria Theo-
logicè, quia si sermo esset de Sacra-
mentis materialiter sumpto, nunquam posset dari unum
secundum omnia sua constitutiva realiter adae-
quatè ab alio distinctum, cum unumquidque
constituatur ex ipso Christo Domino; imò &
quando per eandem consecrationem plus
Hostiarum consecrantur unumquidque ex illis
Sacramentis constituitur ex eadem forma; ut
ex dictis constat.*

Fit 3. Quod si quis sumens unam Hostiam
non recipiat propter obicem effectum Sacra-
menti, licet conteratur, antequam sumat aut
Sanguinem, aut aliam Hostiam eadem morali-
sumptione, non exinde suscipiat Sacra-
mentum, Ratio est, quia ille, qui indigne
sumpsit, judicium sibi manducavit, & biberit
eam sumptionem. Unde cum illa, quæ fabri-
cait

quītūr, sī eadem moraliter cūm p̄cedenti, nequit deseruire ad justificationē; ideoque licet ad 2. sumptionem non contēreretur sufficiens, non committeret novum peccatum. Neque exinde frusta est instituta Eucharistia sub utraque specie, quia instituta fuit ad repräsentandam Christi mortem, in qua facta fuit separatio Sanguinis à corpore, ideoque ex vi verborum sub speciebus panis ponitur Corpus, & reliqua per unionem, & concomitantiam; pariter licet per unionem, & concomitantiam ponantur reliqua sub speciebus vini, at ex vi verborum solum ponitur sanguis, ut hoc modo fiat repräsentatio illius separationis corporis à Sanguine, quae contigit in Passione.

71 Ex principiis p̄jectis manet p̄clulus additus ad quæstiones eas de nomine, quæ in hac materia solent quandoque excitari, in quibus nec Auctorum sensus percipitur, nec principium ullum apponitur, ex quo aut unitas, aut multiplicitas Sacramenti colligatur, sed verborum potius involucris res tota obscuratur. Notandum aliqui auctores, Clementem VI. in quadam Bulla edita anno 1341. concessisse Regi Angliae, ut ad augmentum gratiæ communicaret sub utraque specie, non quidem propter ex mente Pontificis Sacramentum collaturum foret majorem gratiam ex eo p̄cise, quod sub utraque specie sumeretur; sed quia sperabat Pontifex, quod Rex obtinere privilegio, quod tam anxie desiderabat, se disponeret cum maiori devotione, & sic Sacramentum cauſaret majorem gratiam in subiecto magis disposito: sic enim apparet hæc iusta causa, qua morus fuit Pontifex ad concedendum privilegium, & nullatenus exinde labefactatur doctrina tradita à Trid. cit. num. 69.

72 Fit 4. ex 2. Assertione non posse subrogari omne esculentum loco panis, neque omne polluentum loco vini, ut deliravit Beza Epist. 2. ad Tillium, & ex eo moderni plures heretici. Ratio est, quia non penderet à nostro libito, sed à Christi institutione, valida Sacramenti materia, quæ ex Concil. PP. & scripti nobis imotescit, ut ex dictis constat; ex quo impugnatur alii heretici, qui dicebant necessarium esse necessitate Sacramenti humanum Sanguinem, vel fecidum & corruptum in semine, quo panis conficeretur; constat enim ex num. 23. & 45. sufficientem & necessarium esse verum panem triticeum, sive iste fermentatus sit, sive Azimus, dummodo verus usualis panis sit. Exinde cùm iste panis verus usualis communiter concoquatur ad ignem, & ex mera aqua naturali fiat, utrumque requiritur necessitate Sacramenti; qualis non esset panis vel lacte, vel alio simili liquore loco naturalis aquæ confectus. Imò necesse est, ut panis triticeus aqua naturali & igne coctus non sit iterum oleo vel butyro frixus: nam sic non esset panis usualis, sed potius placenta vel quid simile; exinde autem non debet excludi panis verus, aut verum vintum, quæ miraculosè producerentur, & essent ejus-

dem speciei cūm pane usuali triticeo; & vino de vite. Quia dē causa vinum miraculosum in Cana Galileæ, ex illa miraculosa conversione à Christo D. facta, sufficiens erat ad consecrationem, quia licet non esset vinum de vite Physicæ, tale erat moraliter sive quo ad speciem, & prudentem omnium existimationem, vinum autem & album & rubrum est materia & licita & valida, licet communiter assumatur album propter mundiciem, materia autem dubia est ea, de qua dubitatur, an sit verus panis triticeus, vel verum vintum de vite. Exinde

73*

Succus expressus ex uvis immaturis, qui vocari solet agresta, ex communi sententia non est materia sufficiens, quia non adhuc habet speciem vini, sed est materia proximè mutabilis in vīnum; econtra mustum ex uvis jam maturis expressum, ex communi sententia est materia sufficiens, ratio est quia cap. cūm omnino de consecrat. dist. 2. desumpto ex Julio Papa in Epist. ad Episcopos in Ægyptum missos, quod quidem caput refertur & approbat in Concil. Lateranensi 3. cap. 1. permittit in tempore necessitatibus, ut consecretur in musto tunc ex botrys expresso, licet damnentur, qui consecrabant mustum unā cum botris & granis; ceterum quia mustum est vīnum impurum habens ad mixtas multas partes, quæ non sunt vīnum, non licet sine concessione extra casum necessitatis illud consecrare. Dum autem est intra uīnam, cùm non habeat speciem potus nec vieni, sed cibi, non potest validè consecrari, vīnum autem congelatum, cùm retineat speciem vīni, ex natura sua potabilis, reputatur communiter materia sufficiens, eaque de causa in missali præcipitur, ut si species vīni post consecrationem congelentur, liqueantur, & deinde sumantur, ex quo constat, manere ibi Sanguinem Christi, aliter deberet ad perfectionem sacrificii aliud vīnum consecrari.

74* Alii verò vocant istam materiam dubiam, cùm dubium sit, an Christus instituerit vīnum consecrandum ut proximè potabile, sicut ad materiam Baptismi instituit aquam proximè ablutiū; nec refert, ad tollendum dubium, quod in vīno congelato maneat Sanguis Christi, nam minus requiritur ad conservationem, quam ad rei confectionem, sic plures ex Adversariis dicunt, unicum indivisibile non esse consecrabile, at verò, si post consecrationem dividetur unum indivisibile ab aliis, mansurum sub illo Sanguinem Christi, institutio autem Christi, ut illi DD. dicunt, talis est, ut verba, quando profertur, cadant supra vīnum proximè potabile, cùm istud consecretur per modum potū, posita autem consecratione mansurum sanguinem Christi, dum accidentia vīni talia remaneant, ut ex natura sua conservant substantiam vīni, si aliunde ablata non esset. Cū ergo negare non possimus probabilitatem hujus sententiae, dicendum est vīnum congelatum esse ad consecrationem materiam dūbitam.

Zzz 3

Fit

Disputatio II. Sectio II.

550

75.

Fit 5. Acetum, aquam vitæ, & his similia non esse materiam sufficientem consecrationi, cum speciem vini non retineant. Ratio est, quia sicut homo constat duplice parte substantiali, nimirum corpore & anima, sic vinum constat duplice parte substantiali, nimirum corpore crasso & subsistente, & Spiritu subtili & volatilico. Unde sicut corpus separatum ab anima aut anima separata à corpore non est homo, ita neque corpus crassum vini separatum à Spiritu, neque Spiritus vini separatus à corpore crasso est vinum: atque acetum est corpus crassum vini separatum à Spiritu, & aqua vitæ est Spiritus vini separatus à corpore crasso, ideoque facile accenditur; ergo non sunt materia Eucharistiae sufficiens. Ceterum vinum accessus nondum corruptum, sed quod retinet substantiali vini, est materia sufficiens; peccaret tamen, qui extra casum necessitatis illud consecraret, cum faceret contra rubricam & morem Ecclesiæ in re gravi & periculosa. Notandum, destrutæ substantiæ panis & vini ex vi consecrationis, remanere accidentia sine subiecto, ut constat ex Concilio Constantiensi sess. 8. damnante hanc 2. Wickleffis propositionem, *accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.* Ucrum hoc debeat intelligi de accidentibus collectivè sumptis, prout collectio manet absque substantia panis & vini, an verò de omnibus distributurè acceptis, constabit ex illationibus ultimæ conclusionis.

76.

Fit 6. Ex 3. & 4. assert. materiam consecrandam, ita debere præsentem esse, ut supra ipsam rectè cadant ea consecrationis pronomina, *hic & hoc.* Quapropter si materia sit adeo distans, ut his pronominibus demonstrari non possit, nequibz validè consecrari. Distantia autem, intra quam ita possumus demonstrare, non est aliter discernibilis, quam ex usu communis loquendi apud prudentes: si euimus panis non multum dister, rectè dicimus, *hic panis;* si vero multum dister, non possumus dicere: *hic,* sed *ille* panis. Aliqui auctores regulam generalē assignant, præmitentes pronomen *hoc* posse tripliciter sumi: largissime, large, & strictè. **Largissime** significat objectum intentionaliter præfens loquenti abstrahendo ab eo, quod sit præfens sensibiliter & Physicè per certam propinquitatem: sic dicimus, *hoc est sententia Aristotelis de æternitate mundi.* **Largè** significat objectum sensibilicer præfens loquenti, abstrahendo ab eo, quod habeat certam propinquitatem Physicam: sic videtur lunam, solem & stellas fixas dicimus, *hoc est Luna, hic est Sol, hic est canis major &c.*

77.

Strictè verò, prout debet accipi in verbis consecratoris, significat objectum sensibiliter præfens magis loquenti, quam audienti. Unde si vox humana ad 30. passus propagetur, omne id, quod continetur intra 14. saltuum passus à loquente (si paries aut aliud simile intermedium impedimentum non obster) manifestari potest, dicendo, *hoc;* si vero dister ultra 15. passus, jam

non possumus dicere. *hoc, sed illud;* ac proinde in 1. distantia potest patiens absolvit & confessario dicente, *ego te absolvō,* & panis confirari à Sacerdote dicente: *hoc est corpus meum.* Qua regula sola, licet absque prudenti hominum judicio deseruire non possit, cum proportionatio vecis humanæ non sit æquals in omnibus, ac proinde solum deseruire possit, quæ singularis existimatur prudenter; tamen multum juvat ad istam distantiam prudenter medius determinandam.

Ex his, & materia major & major, quintra assignatam præsentiam continetur, confirari potest, tum etiam minor & minor, dummodo sensibilis & discernibilis propriæ, & his. Et si in se, sive in suo vero composite secundum largè aut largissime in alio, indivisibile enim se junctum ab aliis, cum in se non sit propriæ & strictè assignabile & discernibile, confirari non potest. Neque includum in vase esse sit. Et designabile ex defecta designabilitate in se, aut in vero suo composite, quo cum faciat Physicè unum, saltem in apparentia moralis. Utrum in indivisibili separato conservetur corpus Christi, diximus à num. 23. de Sac. & à num. 138. diximus etiam intentionem ferendam materiam determinatam, ut valide conlectur.

Fit. 7. Cum omnibus fuit Theologis contra Caterinū & aliquos antiquos Christi consecratis iisdem verbis semel tantum protulisti, quibus Sacerdotes in Ecclesia consecrant, & dicunt Christi non consecratis verbis, sed potestate ipsius consecratis verbis aliis, quibus panem benedixit, non autem ipsis, *hoc est corpus meum,* finitatem notæ, ajunt plures DD. dicit non potest, saltem post Trid. ut constat ex se 13. cap. 1. ubi haec habet; *majores nostri Gt. aperte professi sunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima cena redemptorem nostrum influisse, cum post panis unigenitum & suum ipsum corpus, illis prabere & suum sanguinem diffundere & per pueris verbis refrigerare.* Quod jam dixerat olim Florent. cit. num. 45.

Constat etiam veritas illationis notus ei PP. Tertullianus enim lib. 4. contra Marcionem cap. 40. dixit: *acceptum panem, & distributum Discipulis Corpus suum fecit, hoc est Corpus meum dicendo.* Autor serm. de cena Domini apud Cypr. super illa verba, hoc est Corpus meum, ita habet: *ante verbales, & bus ille communis nutriendo tantum corporis commodus erat.* Chrysostom. 60. ad populum Antiochenum docet, *Christum, cum dixit, hoc est Corpus meum, verbum factum confirmasse.* Pachasius in Epist. ad Tredebatum ait, *invisibilis Sacerdos visibilis creature in substantiam corporis, & Sanguinis verbi secreta potestate convertit, ita dicens: accipere & comedere: hoc est Corpus meum;* ergo &c.

Fit 8. Conversionem illam, sive transubstantiationem panis & vini in Corpus, & Sanguinem Christi fieri in eo instanti, vel immunitati

bili temporis momento, in quo verificatur: nunc 1. verba sunt sufficienter prolata, si mediatè ante hondum erant sufficienter prolata, ex dictis num. 200. de Sacram. unde quando proferuntur hac verba consecatoria, hoc est Corpus meum, non datur formaliter veritas prædicamentalis verborum, usque dum prolata sunt, etenim ut haber Aristoteles 1. Periherm. cap. 9. ex eo, quod res sit, vel non sit, propositione est vera, vel falsa; cùm autem Corpus Christi, quod per illa verba significatur existere sub speciebus panis, non ibi detur, usque dum prolata sunt ea verba, ex eo illa verba non sunt vera formaliter, usque dum prolata sunt. Nihilominus statim atque incipiunt proferri, dicuntur vera radicaliter, cùm ex Christi institutione jam habeant determinationem ad veritatem, in quo fiat illorum veritas radicalis: sic ut Rex benedicat alicui; ego te facio Dux exercitus, non requiritur, ut constituatur Dux antecedenter, sed sufficit, ut fiat Dux exercitus dependenter ab illis verbis Regis. Vide num. 85.

Christi per modum portis, cùm propinatio calicis apud homines expressissima significatio sit offerendi potum; sic Christus Marci 9. *Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquae, & cap. 9. poteris bibere calicem, quem ego bibo.*

Major autem est difficultas circa significatio-

nem, quam habent ista pronomina *hic*, & *hoc*. Ratio dubitandi est quia per istud pronomina hoc (idem suo modo de pronomine *hic*) vel demonstratur substantia panis, vel accidentia panis, vel corpus Christi? si substantia vel accidentia panis, forma consecrationis est falsa; falsum namque est, substantia vel accidentia panis esse corpus Christi. Si demonstratur corpus Christi, propositione est identica, & non contingens, sed necessaria & æternæ veritatis, cùm redderet, hunc sensum, corpus Christi est corpus Christi, quae propositione est æternæ veritatis & identica. Omissis variis sententiis, quas refert Vasq. disp. 201. Resp. breviter, per pronomen hoc demonstratur in recto & ad intellectum, id quod substar accidentibus panis, in obliquo vero & ad sensum accidentia panis. Probarur facile, quia in communi modo loquendi, ista est vera similitudin propositionum significatio, v.g. cùm dicimus: *hic est Petrus*, ad sensum & in obliquo demonstrantur accidentia sensibilia Petri: ad intellectum vero & in recto demonstratur id, quod substar accidentibus, sensibusque propositionis est, id quod substar istis accidentibus sensibilibus, est Petrus; ergo pariter cùm dicitur, *hoc est corpus meum*, iuxta verum & communem modum loquendi, per ly hoc ad sensum & in obliquo demonstrantur accidentia sensibilia panis, ad intellectum vero & in recto demonstratur id, quod substar accidentibus panis, sensibusque propositionis est, id quod substar istis accidentibus, est corpus Christi. Exinde

Sicut ista propositione, *hic est Petrus*, non est identica, sic & ista, *hoc est corpus meum*, non est identica. Ratio est, quia propositione identica est illa, in qua prædicatum affirmatur de se ipso sub eodem conceptu; atque in hac propositione: *hoc est corpus meum*, corpus Christi non affirmatur de se ipso sub eodem conceptu, sed sub conceptu substanti accidentibus; ergo &c. unde cùm hæc propositione æquivaleat isti iuxta verum & communem modum loquendi, corpus meum est sub accidentibus panis, cùm veritas huius sit contingens, ea de causa veritas propositionis non est æternæ veritatis, sed contingens; in propositionibus autem ly est non habet suam significacionem, nisi prout affumat prædicarum de subiecto: ac proinde non significat corpus Christi usque ad instans, in quo est sufficienter prolata propositione: Sic quando aliquis dicit, ego dono tibi librum, non requiriue ad veritatem propositionis, nisi quod donatio sit, dum propositione est sufficienter prolata: in hoc enim consistit formalis veritas propositionis, licet veritas radicalis prævia sit ex num. 81. ubi oportet etiam notare, demonstrationem factam à propositionibus significantibus, quod opera-

85b

2. Cæterum verba tripliciter possunt proferri, 1. recitativè solum five Historiè, sicut quando dicimus, Christus dixit, ego sum via veritas, & vita. 2. enunciativè, quando affirmatur id, quod significatur per verba, sicut quando dicimus, *hic est paries*. 3. recitativè simul, & enunciativè, sicut quando dicimus: ut Aristoteles bene dixit, nullum violentum, est durabile. Quibus in verbis proferimus recitativè simul, & enunciativè, istam propositionem nullum violentum est durabile. Exinde ad consecrationem illa verba, *hoc est Corpus meum*, recitativè simul, & enunciativè proferuntur. Recitativè quidem, nam Sacerdos narrat ea dicta fuisse à Christo: p̄t̄mitit enim, benedixit, & fregit, deditque Discipulis suis dicens: accipite, & comedite, hoc est Corpus meum. Imò licet ista prævia verba omitterentur, cùm loquatur Sacerdos nomine Christi, ex dictis à num 193. de Sacram, implicitè narratur, Christum de facto dicere hæc verba per Sacerdotem; quod sufficit ut in hoc sensu verba dicantur recitativæ; nec opus est, ut Sacerdos narret verbaliter, ea dicta fuisse à Christo, sat enim est, quod proferantur posita intentione faciendo, quod fecit Christus, vel quod facit Ecclesia.

3. Rursus verba consecatoria dicuntur enunciativè: nam Sacerdos ea verba proferens, non solum significat corpus Christi existuisse sub speciebus panis, quem Christus habuit in manibus, sed etiam significat existere sub speciebus panis, quem in manibus habet ipse Sacerdos, ut constat ex fide, & ex Trid. citato num. 39. & ex illis Christi verbis: *hoc facite in memoriæ commemorationem*; ergo &c. Ex quo patet idem dicendum esse de verbis consecrationis sub speciebus vini; hæc enim verba, *hic est Calix Sanguinis mei*, eundem sensum habent, ac ista: *hic est Sanguis meus*; imò exceptius significant per metonymiam, Sanguinem

cum

Disputatio II. Sectio I.

552

tum est, tendere quo ad intellectum ad rem, quæ prævie se habet, demonstrationem verò factam à propositionibus demonstrantibus rem, quam operantur, tendere quo ad intellectum ad rem, quæ per ipsa verba apponitur, statim atque nescit eorum significatio ex num. 81. hæc autem est virtus verborum consecrationis, ideoque SS. PP. ea vocant operatorium Sermonem, ut constat etiam à num. 79. unde hæc propositio, hic est Petrus, demonstrat Petrum præviè ad verba jam positum, hæc autem, hoc est corpus meum, demonstrat corpus, quod per verba ponitur. Ex qua distinctione facile dissolves, plures ex hac materia satis importunos arguendi modos.

86.

Fit. 9. Ex 5. assert. Sacramentum Eucharistiae, sive conjunctum ex corpore & Sanguine, institutione & verbis consecrationis esse causam moralem gratiæ, eamque causare, quando Sacramentum istud sumitur & manducatur. Ratio est, quia, ut constat ex num. 69. Christus instituit hoc Sacramentum ad conferendam gratiam manducantibus ejus carnem, & bibentibus ejus Sanguinem, ac proinde eam causat in subiecto manducante hunc cibum, & bibente hunc potum. Ceterum cum manducatio (idem suo modo de potu) fiat per motum successivum, qui durat aliquo tempore, in cuius initio non adhuc datur manducatio perfecta, siue simpliciter dicta, tunc adhuc non-causabit gratiam; eam autem causabit in instanti, in quo verificatur: nunc Eucharistia est sufficenter manducata, tempore precedenti adhuc non erat sufficenter manducata: sic alia Sacra menta non conferunt gratiam, dum incipiunt apponi materia & forma, sed in eo instanti, in quo simpliciter, sive perfectè i. perficiuntur. Unde sicut alii cibi non sunt sufficenter, sive simpliciter manducati, cum detinentur in ore, neq; dum descendunt per Gulam, sed quando i. sunt intra ventriculum, sic Eucharistia non causat gratiam, nisi quando i. est intra ventriculum.

87.

Difserit autem Eucharistia (quod notare maxime oportet) ab aliis cibis: quia alii cibi in ipsa actuali sumptione non nutritur, sed tunc causant suum i. effectum nutriendi, quando sunt corrupti: nutritur enim, quando mutantur in substantiam aliti, tunc autem jam sunt corrupti, mutantur quippe i. in chilum 2. in sanguinem &c. Eucharistia verò causat, antequam corruptantur species, quin convertantur per digestiōnem in substantiam aliti, cum independenter ab aliis adminiculis afferat suam virtutem ad causandum: solum enim requiruntur dispositiones in subiecto & manducatio simpliciter dicta à Christi institutione requisita. Quapropter cum perseverantia in stomacho non sit nova manducatio, neque secum afferat manducationem moraliter distinctam ab illa, qua Eucharistia i. fuit intra ventriculum, secum illa unum morale constituit, si illa invenit subiectum indispositum conservatio in stomacho

non deservet ad vitam, neque gratiam caudabit, sicuti neque causaret, licet effet sumptus Physica, dum effet cum i. a. moraliter eadem ex dictis num. 70. quod in nostris principiis facilius appareret, cum adhuc post elapsam ita morale mandacionem non reviviscat ad causandam gratiam ex dictis sc̄t. ult. de con firm.

Plures aliae illationes ad hanc afferunt, pertinet bant tum circa species Sacramentales, tum circa Corpus Christi, tum etiam circa verba, Verba quia principia, ex quibus defumuntur rationes ad eas stabiliendas pender ab iis, quæ de transubstantiatione dicemus disp. seq. utilius judicari ad illum locum omnia hæc referare, ubi des demus, an species Sacramentales habent Physicam, vel moralem unionem cum Corpus Christi, an omnes vel solum aliquæ, manent absque unione cum subiecto, an Corpus Christi ponatur sub accidentibus per additionem, vel productionem quid etiam essentiale dicit Corpus Christi ex vi verborum an formam corporeitatis, an Organizationis, an solum materiam i. Christi D. tum circa verba resolvimus, an hæc transubstantiatio ex illorum vertate satis probetur, & an ex vi eorum aqua mediare vel immediare in Christi Sanguinem convertatur, dum est mixta vino in calice. Intra dissolvemus, quæ contra premissas alteriores, earumque illationes militare videntur.

S E C T I O II.

Solvuntur Opposita.

Obijices 1. Contra 1. assert. Sacramentum distinguitur adæquatè, ab eo, cuius est Sacramentum: sed ex nostra definitione Eucharistia non distinguitur adæquatè à Corpore & Sanguine Christi, cuius est Sacramentum, ergo &c. Probatur ma. Sacramentum est signum, sed signum distinguitur adæquatè ab eo, cuius est signum, ut constat ex Aug. cap. 1. de Mannis; ergo &c. Confirmatur bona definitione debet explicare naturam rei, prout subiectum nominis: sed istud Sacramentum habet multa nomina, quorum significata non exprimitur nostra definitio; ergo &c. Prohatur min. à Concilio Niceno i. can. 12. & à Card. 4. Can. 71 & 78. & ab aliis dicitur viaticum, ab Aug. de Trin. cap. 4. Sacramentum corporis & Sanguinis D. à Chrysost. homin. 1. de cena Domini, & ab aliis cum Apostolo 1. Corinth. 11. Cœna Domini communissime dicitur etiam Synaxis, transmutatio &c. ut constat exnum 1. ergo &c.

Repf. nego maj. ad prob. nego maj. quod Christus non est signum sensibile, in modo signum sui ipsius non implicat, præsertim quando non est adæquatum, sed inadæquatum signum sicut ut habet ipse Aug. eo lib. cap. 4. dicens quendam esse ligna signorum, ac proinde licet diffin-

Solvuntur Opposita.

55

gantur ab aliquo signo sui, non tamen ab omni; sic Eucharistia, quæ est signum Christi, distinguatur ab ipso inadæquare, cùm constituantur etiam ex speciebus Sacramentalibus, & verbis realiter à Christo distinctis, ut constat ex num. 62, unde Christus in Eucharistia licet non sit modo naturaliter sensibile, constituit totum sensibile, sicut anima rationalis, quæ non est corporeæ, constituit totum corporeum. Ad conf. dist. maj. prout subest eis nomini repræsentatio essentia, con. proprietatum, vel effectuum, nego msj. & dist. min. nego consequiam. Ad prob. con. antec. & nego consequiam, quia nomina repræsentantia essentiam Eucharistiae contradistincta ab iis, quæ repræsentant proprietas aut effectus, nihil aliud significant, nisi quod per nostram definitionem exprimitur; videatur inter alios Valentia disp. 6. qu. 1. punto 1.

Objicies 2. sub speciebus solius panis datur adæquatum Sacramentum; atqui non datur Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi, sed solum Sacramentum corporis; ergo non bene definitur Eucharistia Sacramentum Corporis & Sanguinis. Confirmatur Sacramentum corporis, & Sacramentum sanguinis Christi sunt duo Sacraenta specie distincta; ergo non bene definitur Eucharistia per expressio- nem unius Sacramenti. Probaruit antec. Ecclesia in oratione missæ dicit, puriscent nos quæsumus Domine Sacraenta, quæ sumpi- mus. Unde Concilia & SS. PP. sepe loquuntur de Eucharistia in plurali, vocando Sacra- menta; ergo &c. Relp. dist. maj. datus adæquatum Sacramentum cum omninoda & primaria sui expressione, nego; absque illa, con. maj. & dist. min. nego consequiam, quia hoc Sacra- mentum inßitum fuit in memoriam Pas- sionis Domini ex num. 70, per modum Spir- itualis convivii continentis cibum & potum, sive significationem sanguinis separati à corpo- re, quæ expressio non datur in solo cibo, licet in eo solo contineatur tota virtus ex num. 65, unde oportet utrumque in definitione appone- re. Ad confirmationem nego antec. ad prob. con. antec. & nego consequiam: quia in ea oratione considerat Ecclesia Eucharistiam in or- dine ad sumptiones moraliter distinctas: olim enim in Ecclesia fideles qui audiebant sacram- communicarunt; & sic rogat pro distinctis su- mentibus, nec refert quod modo Ecclesia oret pro pluribus Eucharistiam sumentibus, ut con- statex illis verbis, Sacraenta, quæ sumpi- mus, unde considerat ibi plura Sacraenta num. distincta ex num. 66. quo in sensu intel- liguntur Concilia & SS. PP. unde male in- fidunt Adversarii, esse plura specie distincta. Vide num. 93.

Objicies 3. Instando solutionem: antequam Sacramentum Eucharistiae deferviat ad unam, vel plures sumptiones, præsupponitur constitu- tum, non solum in suo esse specifico, sed etiam in suo esse individuali, utpote jam existens à

R. P. Gómez Theolog. Tom. II.

parte rei; ergo ante sumptionem jam est unum, vel plura, ac proinde non vocatur ab Ecclesia, & SS. PP. sub nomine plurali, quia continet individua distincta, sed quia continet distinctas species, quod in definitione nostra non explicatur. Confirmatur 1. ex definitione no- stra non constat, Eucharistiam per modum cibi continere eandem virtutem, ac per modum cibi & potus; ergo non explicat totam essen- tiā Eucharistiae. Confirmatur 2. licet modus Eucharistia per modum cibi continet totam virtutem, quam continet per modum cibi & potus, non exigit hoc essentialiter, ergo non est unum, sed duo Sacraenta specie distincta. Probaruit antec. idem modus continet totam eam virtutem, quia continet Christum vivum, ac proinde, & corpus cum Sanguine, & Sanguinem cum corpore; atqui in triduo mortis Christi, licet daretur tota essentia Sacramenti, quæ sumpserit corpus, non sumpserit Sanguinem, & defraudatus fuisset gratia respondentē San- guini; ergo &c.

Resp. dist. antec. in suo esse individuali Theologico, nego; physico, subdist. sumpto esse individuali pro individuis hostiis, con- pro hostiis excludentibus capacitatē, ut frangantur, ita ut in quavis fractione non maneat verum Sacramentum, nego antec. & conse- quiam. Quia Sacramentum Eucharistiae ita continetur physicè in quavis Hostia, ut si ipsa in duas, vel plures partes dividatur, maneat in earum qualibet physicè verum Sacra- mentum, ita ut possit constitui ex Christi insti- tutione plura individua Theologica, si per re- flexiones moraliter distinctas sumuntur, ideo- que, & plures Hostiae, & Sacramentum per modum cibi & potus, licet quando per unam moralem sumptionem ab uno sumuntur, di- cantur simpliciter unum Sacramentum; atta- men prout ex se defervire possunt ad plures sumptiones, dicuntur quodammodo plura. Quo in sensu explicantur etiam legitimè Conci- lia, SS. PP. & oratio Ecclesie citata num. 91, ut habet D. Thomas qu. 73. art. 2. ad 1. dicens, quod in eadem collecta, & pluraliter dicitur 1. puriscent nos Sacraenta quæ sumpiimus; & postea singulariter subditur, hoc tuum Sacra- mentum non sit nobis reatus ad panam &c. ad ostendendum, quid hoc Sacramentum quodammodo est multa, simpliciter autem unum.

Ad 1. Confirm. nego antec. quia ex defini- tionē nostra constat Eucharistiam non esse ut- cunque Sacramentum corporis, sed corporis Christi, neque esse utcunque Sacramentum Sanguinis, sed Sanguinis Christi, ac proinde ex vi unionis hypostaticæ divinitatis cum cor- pore, & Sanguine Christi contineri divinitatem non solum sub speciebus panis, sed etiam sub speciebus vini; tum etiam & animam ratio- nalem Christi eidem divinitati unitam: etenim in triduo mortis Christi, licet amissa fuerit na- turalis unio inter corpus, & animam, non fuic amissa unio hypostatica corporis, Sanguinis

93

94

Aaaa

aug

aut animæ cum divinitate: partes enim assumptæ nunquam fuerunt dimissæ, ut haber Theologorum axioma, quod semel assumpit, nunquam dimisit, solumque fuit amissa naturæ unio inter corpus & animam, quæ quidem non est pars assumpta, sed modus, cum pars sit illa, quæ remanere potest destruncto toto, unio autem destructo toto remanere non potest.

Hinc

95. Ad 2. Confirm. nego antec. ad prob. dist. maj. sumproly quia tanquam ratione sufficiente, con. necessaria, nego maj. min. & consequentiam; sic dicimus, Petrus est animal, quia est homo, ubi ly quia non est ratio necessaria, sed sufficiens: est quippe sufficiens, cum sufficiat, quod sit homo, ut sit animal; non est quidem necessaria, cum possit dari animal, quin sit homo, ut pater in Leone, equo &c. Sic Christus in Eucharistia sub specie panis continet virtutem Sanguinis, & ratione connexionis naturalis cum Sanguine, & ratione unionis hypostaticæ cum divinitate, quæ omnem illam virtutem, & perfectionem eminenter continet. Si ergo Christus sit yivus, continet corpus inseparatum à Sanguine; si sit mortuus, effuso Sanguine, continet corpus à Sanguine separatum. Cæterum cum tam corpus, quam Sanguis retinuerit unionem cum verbo, à quo valorem illum maximum accipit, si Sacerdos in illo triduo consecraret sub specie panis, poneretur ex vi verborum corpus, & divinitas ex vi unionis hypostaticæ, & si consecraret sub speciebus vini, poneretur ex vi verborum sanguis, & divinitas ex vi unionis hypostaticæ cum sanguine. Unde non solum effet verum dicere, hoc est corpus, sed etiam est corpus Christi, neque solum effet verum dicere, hic est sanguis, sed etiam Sanguis Christi. Quapropter cum ratione unionis Hypostaticæ sumptio corporis contineat fructum, respondentem Sanguini, qui sumeret corpus in triduo, non defraudaretur fructu respondentem sanguini, & qui sumeret sanguinem, non defraudaretur fructu respondentem corpori, ac proinde non essent illa duo, sed unum specie Sacramentum.

96. Objicies 4. Contra 2. conclusionem ex Cartano, frumentum generice sumptum est materia sufficiens Sacramenti Eucharistiae; sed frumentum generice sumptum significat omnes species grani nascentis cum aristâ, nimurum triticum, hordeum &c. ergo licet panis triticus sit materia necessaria ex præcepto, materia tamen sufficiens ad valorem Sacramenti erit panis, sive ex tritico, sive ex altera frumenti specie confectus, consequentia tenetur, & min. constat ex significatione, quam habet frumentum apud omnes auctores lingue Latinæ. Probatur igitur maj. ex Con. Cartag. 3. cap. 24. dicente: ut in Sacramentis corporis & sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quam ipse Dominus tradidit, hoc est panis & vinum aquæ mixtum, nec amplius in sacrificiis offeratur, quam de uvis & frumentis: atqui Concilium,

sicut explicat vinum conficiendum ex uvis, quin excipiatur albas vel rubras, ita explicat panis conficiendum ex frumento, quin excipiatur hanc vel illam speciem frumenti; ergo.

Resp. nego maj. ad prob. con. maj. & dist. min. quin excipiatur hanc vel illam speciem frumenti formaliter, & quo ad cornicem verborum, con. interpretative & quo ad veram verborum intelligentiam, nego min. & consequentiam: Concilium enim loquitur de pane, qui apud Cartaginenses, sicut & apud nos, venit simpliciter & absolute absque addito limitante nomine panis usualis, cum autem hujusmodi panis sit triticus, ea de causa, quando legitur de frumento ad conficiendum panem, solum posse est intelligi de frumento tritico, quod abclarè explicavit postmodum Florent. cit. num. 45. ut nullam dubitandi rationem nobis relinquat, in illis enim regionibus, in quibus folius panis triticus est apud homines usualis, perinde est dicere absolute panem, ac dicere panem triticum, & perinde est dicere frumentum ad conficiendum panem, ac dicere frumentum triticum, sive ab aliis frumenti speciebus contradistinctum: si sacer texus Jamiz 41. habemus Thesauros in agro frumenti & hordei, ubi frumentum manifeste accipiat prout ab hordeo contradistinctum.

Objicies 5. Panis ex quocunque frumento conficiatur, est ejusdem speciei; ergo est materia sufficiens Eucharistiae. Probatur antec. vinum ex quibuscumque uvis, sive albis, lividis conficiatur, est ejusdem speciei; ergo panis &c. Confirmatur, sanguis ex diversa vitis generatus est ejusdem speciei; ergo & panis ex diversis granis confactus. Resp. i. nego antec. ad prob. dist. antec. si unum vinum distinguatur quo ad substancialia, sive quod idem est, notabiliter juxta prudentem hominum existimationem ab alio est ejusdem speciei, nego; si non ita distinguatur, con. antec. & nego consequentiam; quia triticum & hordeum, cum habeant hanc notabilem diversitatem juxta prudentem hominum existimationem, distinguuntur specie, si vero dubium fit, an duo ita notabiliter differant, nec no, nisi etiam dubium, an distinguantur specie.

Repf. 2. dist. antec. Ejusdem speciei Physicae, transeat; moralis, nego antec. & consequentiam. Ad prob. con. antec. & nego consequentiam, quia illa sunt ejusdem speciei moralis, quæ cadunt sub eadem Christi Domini institutione, ut constat à num. 68. de faci. cum autem triticum & hordeum non cadant sub eadem Christi institutione ex num. 45. non sunt ejusdem speciei moralis; bene vero vinum album & rubrum, cum utrumque sit vinum de vite, & quodlibet vinum de vite sub eadem institutione Christi Domini comprehendantur. Unde sicut duo specie Physicae distincta possunt esse ejusdem speciei moralis, ita duo ejusdem speciei Physicae possunt esse diverse speciei moralis. Ad confirmationem nego consequentiam.

quia panis constituitur ex substantia frumenti, tanquam ex materia, ex qua conficitur, unde si materia sint specie distinctae, panis erit specie distinctus; sanguis autem non constituitur ex substantia ciborum tanquam ex materia, ex qua conficitur, sed sit per conversionem substantiae cibi in substantiam alit: quapropter licet forma destruta sit diversae speciei in isto & in illo cibo, forma tamen quæ advenit materiae præcedenti, potest esse ejusdem speciei.

100. Objicies 6. Solus panis fermentatus est versus panis, secus autem Azimus; ergo solus panis fermentatus & non Azimus est materia sufficiens Eucharistiae. Probatur antec. vox Græca, unde nomen artos, id est, panis derivatur, significat elevare seu attollere; atqui panis non elevatur, nisi vi fermenti; ergo &c. Confirmatur 1. Christus consecravit in fermentato & non in Azimo; ergo ille, & non iste est materia sufficiens. Confirmatur 2. panis fermentatus est magis usualis, & aptior Azimo ad cibandum hominem; ergo solus ille est materia sufficiens. Resp. nego antec. ad prob. dist. maj. elevare seu attollere farinam, nego; elevare, seu admoveare panem ori, permitto maj. & nego min. cum consequ.

101. Ratio est, quia non solum elevatur & admovetur ori panis fermentatus, sed etiam Azimus, sicut enim fermentatus non manducatur, nisi ori admoveatur, ita & Azimus; nomen quidem artos, ut volunt aliqui, derivatur à verbo Græco Crosphero, quod significat ori admoveari, & quod ori admoveamus panem ad manducandum, panisque manducatus vires corporis attoller & augear; alii verò volunt derivari ab ARO, quod significat apto, eo quod panis sit cibus congruus & aptus corpori; cum autem ista & Azimo & fermentato convenient, uterque venit absolute nomine panis, imò ex ipsa Script. manifestè convincitur: Lucæ enim 24. quando Christus apparuit discipulis, & manducavit cum illis in Emmaus, ubi legimus, quod cognoverunt eum in fractione panis habetur nomen ARTOS, quod ibi non potest significare panem fermentatum, quandoquidem durante Paschali tempore per 7. dies, non poterat repetiri fermentum in dominibus Iudæorum, ut constat ex lege à Deo præscripta 12. & 13. cap. Exodi; ea autem apparitio facta fuit 1. resurrectionis die, quæ erat 3. Azimorum. Sic etiam ex voce Græca ARTOS, quæ significat panem & ex voce CHRÉAS, quæ significat carnem, ARTÓCHREAS & artocreata Latine dicuntur, nimirum ex pane & carne minutum consicfa consicti cibi, qui ferè semper ex Azimo conficiuntur.

102. Ad 1. Confirm. nego antec. cuius falsitas satis constat ex tota disp. 1. imò ex eo antecedente consequentia malè deducitur: nam quamvis Christus consecrasset solum in albo, vel solum in rubro, utrumque vinum est materia sufficiens; sic quamvis consecrasset solum in Azimo, aut solum fermentato, uterque panis est materia sufficiens. Ad 2. Confirm.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 1.

nego consequentiam: quia panis non est materia sufficiens, eo quod sit, vel non sit aptior ad cibandum, aliter solum esset materia sufficiens panis ille, qui melior præ omnibus esset; sed quia institutus est à Christo Domino; cùm autem, & Azimus, & fermentatus à Christo sit institutus, ut constat ex num. 23. uterque est materia certè sufficiens. Addit hic D. Thomas art. 4. in corp. Azimum aptiorem esse ad usum hujus Sacramenti, quia magis competit sinceritati fidelium, qua requiritur ad usum hujus Sacramenti secundum illud 1. Corinth. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur in Azimis sinceritatis, & veritatis.

Objicies 7. Non est de substantia Sacramenti, quod verba sunt ejusdem determinate idiomatis, quo usus est Christus Dominus, quodque erat proprium illius regionis, sed sufficiunt æquivalētia: ergo neque est de substantia Sacramenti, quod panis sit triticeus, & vinum sit de vite, licet ea adhibuerit Christus Dominus, utpote communia, & vulgaria, ubi ille tunc degebatur, sed sufficient pro unaquaque regione ea, quorum est vulgaris usus, loco ejus panis, & vini. Confirmatur 1. Eucharistia instituta est pro toto genere humano, & ut celebretur ubique gentium; ergo materia ejus ea est, quæ ubique gentium reperitur, ac proinde cùm panis triticeus debet in multis provinciis, & vinum de vite in non patris, non erunt materia necessaria. Confirmatur 2. Ad significandam Passionem Christi, ejusque corpus & Sanguinem, materiae magis idoneæ sunt caro & Sanguis animalium, quæ erant materia Sacrificiorum legis veteris, quæ panis & vinum; ergo non minus deservire possunt, quam panis & vinum ad valorem Sacramenti.

103. Resp. con. antec. & nego conseq. quia verba sive ejusdem sive diversi idiomatis, idem moraliter sunt, cùm sint signum ejusdem ipsissimi significati; at verò accidentia panis triticei, & panis hordescei (idem suo modo de vino) non sunt moraliter idem, cùm non sint signa ejusdem substantiae panis, ut constat ex ipsa naturæ rei explicata num. 98. quod etiam constat ex ipsa Christi institutione ex Concilio & praxi Ecclesiæ nobis latè cognita, ex qua unus panis & non alter comprehenditur sub significatione institutionis Christi Domini, ac proinde uterque non est moraliter idem. Ad 1. conf. dist. antec. ut celebretur ubique gentium juxta Christi institutionem, con. contra institutionem Christi, nego antec. & consequentiam: quia cùm Christus hanc præ illa materiam determinaverit, ubique gentium debet apponi, ut conficiatur Sacramentum; neque necessarium fuit, ut materia Eucharistiae esset tam obvia, quam materia Baptismi, cùm Eucharistia in re suscepit non sit necessitate medii necessaria, sicut Baptismus; quin imò panis & vinum ad Regionem quancunq; asportari facile possunt.

Aaaa 2

Ad

Ad 2. confirmationem nego antec. quia materia Eucharistiae non significat Passionem Christi ex natura sua, sed ex Christi voluntate & institutione, ac proinde ad significantum ad placitum non minus apta est materia panis & vini, quam quacunque alia materia.

105. Objicies 8. Ex iisdem nutritur, ex quibus sumus, ut dicitur in 2. regenerat. text. 50. at qui sumus Christiani, & generamus specialiter ex aqua per Baptismum; ergo nutritur specialiter ex aqua per Eucharistiam; ac proinde potius erit materia valida & sufficiens aqua, quam vinum. Confirmatur; panis triticeus consecutus cum admixtione farinæ ex granis alterius speciei, torus validè consecratur, eadémque est ratio de mixtione vini cum aqua; ergo alia materiæ separata & distincta à pane triticeo & vino de vite, sunt materiæ validæ consecrationis. Resp. dist. maj. in generatione naturali, transeat; in supernaturali, nego maj. & con. min. nego consequ. quia in generatione naturali, cùm compositum sit Phylicum & naturale, nutritur ex iis, quibus Phylīcē & naturaliter, indiget; cùm autem indiget naturaliter iis, ex quibus est, nimurum si est herba, indiget succo herbæ, si est ex sanguine, ad nutritionem indiget sanguine: at vero in generatione supernaturali, sicut generatio est ad placitum Dei, ita & nutritio. Unde licet non generemur per fulceptionem Eucharistiae in re, possumus ex Placito Dei nutriti per Eucharistiam in re; neque ex una ad alteram tenet paritas, ut constat ex dictis, & diximus infra num. 87.

106. Ad confirmationem nego consequiam, quia illa exigua mixtio farinæ aliorum granorum cum magna quantitate farinæ tritici constituit panem triticeum usualem apud homines: sic etiam modicissima aqua, quæ vino admiscetur, constituit vinum de vite apud homines usuale; non est enim usuale, bibere semper vinum purum, cùm aptem Christus instituerit panem usualem triticeum, & vinum usuale de vite, ut dicemus agentes de conversione aquæ immixtæ vino in sanguinem Christi, exinde illa mixtio non impedit valorem Sacramenti. Ceterum cùm farina ex aliis granis separata à farina tritici non possit constituire panem usualem triticeum, neque aqua separata à vino constituat vinum usuale de vite, ex eo illæ materiæ separatae non sunt sufficietes materiae Eucharistiae.

107. Objicies 9. ex Scoto contra 3. assertion. verba consecrationis ad valorem Sacramenti dicuntur recitativè; atqui si non proferrentur ea verba, quipridie quā pateretur &c. non dicerentur recitativè; ergo non sufficerent ad valorem Sacramenti. Confirmatur; si non dicerentur recitativè, sed enunciatiivè, essent falsa; demonstrarent enim accidentia panis ad sensum, & corpus Christi ad intellectum, dicendo hoc est, antequam ibi esset corpus Christi; ergo &c. Resp. dist. maj. ad valorem Sacramenti dicuntur recitativè per expressionem, qua proferatur, ea

verba dici recitativè, nego; per intentionem Ministri Ioventis nomine Christi ex vi institutionis Christi Domini, con. maj. & distincti min. nego consequiam, ut constat à num. 48. & 82. Ad confirmationem nego antec. quia illa verba cùm non significant corpus Christi, nisi prout sunt verba operatoria, non exiguntur formalem veritatem, quod si corpus Christi, quando incipiunt proferri, sed sufficit, quod sit in eo ipso instanti, in quo verborum sensus absolvitur, eaque de causa Theologi cum Ambroso vocant ea verba, operatorium Sermonem, ut constat ex num. 85. unde quando incipiunt proferri, solum sunt vera radicaliter, & in ipso instanti, in quo eorum sensus absolvitur, sunt vera formaliter, ex dictis num. 81. ubi nota, Eucharistiam institutam admodum cibis, regere determinatam quantitatem, ut sumatur, cibus autem, ut consecretur, sive ut Sacramentum istud conficiatur; ex quo dissolvet alterum argumentum.

Objicies 10. ex Gonet contra 4. assertio. Omnia ea verba sunt necessaria ad efficiendam consecrationis sub speciebus vini, que necessaria sunt ad exprimendum adæquatè, & perfectè naturam Eucharistiae; sed illa verba, non & aeterni &c. necessaria sunt ad exprimendum adæquatè & perfectè naturam Eucharistiae, mirum quod Sanguis effusus fuerit ad determinandum sacrificium & passionem Christi; ergo &c. Confirmatur 1. omnia ista verba prouertuntur in Ecclesia Latina eodem ritu & modo, tenendo calicem in manu, & antequam propinatur Sanguis populo adorandus; ergo omnia sunt de effientia. Confirmatur 2. auctoritate D. Thomæ circa num. 57. quæ ad eam est ipsa ista sententia, ut Pius V. contrariam sententiam iussit expungi ex Commentariis Cajetani, qui in hac parte D. Thomam deferunt, eaque de causa in Catech. Trid. infra sensu hæc verba: opus est, ut Sacerdos Eucharistia totam cognitam & perspectam habeat: eam igitur his verbis comprehendit, certò credendum est, hic est calix Sanguinis mei, novi & aeterni Testamenti, Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatum.

Resp. dist. maj. naturam secundum effectionem Eucharistiae, con. secundum accidentem explicacionem, nego maj. & dist. min. nego consequiam; nam cùm ad effientiam solum pertineat, quod Sanguis Christi per illam conversionem, & transubstantiationem substs. speciebus vini, & totum jam habeatur ex vi illorum verborum, hic est Calix Sanguinis mei, ea solum verba pertinent ad effientiam; quod vel ipse Adversarius si contrarius fibram poni esset non velit, negare non potest, etenim non minus superadditur accidentalis explicatio Eucharistiae sub speciebus panis per illa verba, hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur, quæ prolata fuerint à Christo ex num. 81.

Solvuntur Opposita.

557

quam sub speciebus vini per illa, novi, & eterni Testamenti &c. unde sicut illa, quod pro vobis tradetur, non sum de essentia consecrationis, neque ista, novi & eterni Testamenti &c. erunt de essentia consecrationis. Ad 1. Confirm. N. consequentiam. Quia etiam particula enim exprimit eodem ritu, & sono vocis, & rame non est de essentia; ad eum quippe ritum servandum sufficit, quod ex praeparto Ecclesiae ita debeat exprimi ad ulteriore explicationem rei consecratae, antequam Sacramentum adorandum proponatur.

Ad 2. Confirm. nego consequentiam: quia Cajeranus ex munere expositoris à sua Religione destinari, tenebatur mentem D. Thomae proponere, & non impugnare, eaque de causa expuncta fuit ab iis commentarioris Cagetani sententia: sensus autem D. Thomae sati sustineri potest: modo à nobis exposito num.

59. alii autem cum Card. de Lugo judicant, D. Thomam vocare ea verba substantialis, non prout attinent ad essentiam, sed prout attinent ad integratatem formae consecratoriae; sicut satisfactio dicitur pars integralis Sacramenti Poenitentiae: pars autem integralis compositi non est accidentalis, sed substantialis, ut patet in brachio respectu hominis. Hac autem exposito Eximio Doctori valde displaceat, cùm illa verba nullum cauſent effectum, qui absque ipsis non causaretur, quo integratur Sacramentum; secus satisfactio, cùm cauſer remissionem peccatae, qui effectus sine illa in Sacramento Poenitentiae non haberetur: effectus autem Sacramenti Eucharistiae integer habetur, & Sacramentum integrum absque illis verbis; verba autem Catechismi non veniunt ad rem, cùm certum sit in illis verbis comprehendendi formam Eucharistiae, quod Catechismus afferit, cùm comprehendantur ista verba, hic est Calix Sanguinis mei; non autem afferit esse de essentia omnia, in quibus ista comprehenduntur; sic unus Julius comprehenditur in Scuto, quin ex eo reliquæ partes Scuti sunt de essentia aut integritate unius Julii.

Objicies 11. Ex Chaterino, & aliis: Christus non consecravit verbis, sed potestate excellencie; ergo male probamus illa sola verba, hic est Sanguis meus; vel eius aequivalenta, esse substantialis, quia Christus solis illis consecravit. Confirmatur, quando Christus Eucharistiam sumendum dedit duobus Discipulis in Emma, illam sola benedictione consecrit, ut colligitur ex illo Lucæ 24. Acceptit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis; ergo &c. Resp. N. antec. quia Christus, & verbis, & potestate consecravit, quatenus potens alio ritu, voluit ex sua potestate consecrare verbis, ut constat ex testimonio citatis à num. 79. Ad Confirm. N. consequentiam: nam plures judicant, Christum tunc non consecrassæ; vel si consecravit, consecrassæ verbis, quæ brevitas causa ab Evangelistis omituntur. Quin imo, & si tunc voluisset, certè potuit sola be-

neditio, & in una specie consecrare, ut ostenderet suam potestatem, quam habebat variis modis hoc & cætera Sacramenta conficiendi, qui modi essent moraliter idem, & beneditio tunc esset æquivalenter verba, sicut signa, & nutus in contractu matrimoniali. Cæterum ista ad rem non veniunt, quandoquidem querimus, quomodo Christus in ultima cena consecraverit, & Sacramentum instituerit, nobisque conficiendum reliquerit: tunc enim constat ex dictis consecrassæ verbis, & sic præcepisse, à nobis imposterum faciendum ex illo Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem.

Objicies 12. Instando solutionem: antec. quād Christus in ultima cena proficeret hæc verba, hoc est corpus meum, jam consecraverat corpus suum: ergo in institutione hujus Sacramenti non adhibuit verba, quibus nos utiamur. Probatur antec. Marth. 26. ita habetur: cœnitibus autem eis, accepit IESUS panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait, accipite & comedite, hoc est corpus meum. Juxta quam narrationem Christus prius benedixit panem, quam protulerit ea verba, hoc est corpus meum; atqui nominis benedictionis intelligi debet ipsa consecratio, ergo &c. Relp. nego antec. ad prob. dist. maj. prius benedixit, benedictione distincta à verbis, con benedictione consecratoria, nego maj. & dist. min. nego consequentiam; etenim sicut res consecrata est benedicta, ita & consecratio est benedictio; unde licet dari possit res benedicta, quin sit consecrata, nequit dari res consecrata, quin sit benedicta: Christus autem antequam proficeret verba, benedixit panem, & vinum, sed non per verba consecratoria, & constat ex Tridentino, & SS. PP. citatis à num. 79. at per verba consecratoria, conferrando benedixit, quo in sensu plures SS. PP. loquuntur, sic Ambros. de his qui initiantur cap. 9. hic est panis, quem benedictio consecravit, unde consecratio confecta fuit à Christo verbis, quibus Ecclesia uitatur.

Objicies 13. Si forma essentialis consecratio nis vini, starci in his solis verbis: hic est Calix Sanguinis mei, reliqua verba novi, & eterni Testamenti &c. vel proferentur à Sacerdote recitativè simili, & enunciatiæ, vel non? Si 1. ergo per illa conficitur Sacramentum; si 2. ergo non deberent eodem tenore vocis proferri contra Ecclesiæ praxin, & præceptum. Resp. reliqua verba non esse necesse, ut proferantur enunciatiæ, cùm ante illa jam sit consecratum Sacramentum. Addo illa verba: qui pro vobis, & pro multis effundetur, non posse dici pro nunc enunciatiæ, cùm Sanguis Christi jam effundendus non sit; ex quo rursus impugnatur Adversarii; debent autem dici eodem tenore vocis, quia ita haberet praxis Ecclesiæ, tenor enim vocis non mutat verborum sensum, nec perficit, sed institutio Christi, ex qua illa sunt consecratoria, & non ista;

A 2 a 3

cūma

cum ex Christi institutione illa sit instituta ad consecrandum, & ista non. Neque ex parte Sacerdotis Sacramentum istud conficiens necessaria est ulla reflexio, quando verba illa proferuntur, cum habeat jam intentionem faciens, quod facit Ecclesia, quod satis est, ut institutio Christi, & Ministro, & fidelibus per revelationem notificata, juxta illud Pauli, & Lucæ, hoc facite in meam commemorationem, cadat supra illa verba modo, quo necessarium est ad valorem Sacramenti, & verborum veritatem.

¶ 14.

Objicies 14. Contra 5. assert. Eucharistia est Sacramentum permanens secundum id, quod dicit ut materiam à Christo institutam: atqui licet species panis, & vini, corpus & Sanguis Christi sunt materia permanens, verba tamen consecratoria non sunt quid permanentes; ergo non possunt se habere respectu institutionis Christi ut materia, ac proinde non constituent ex Christi institutione intrinsecè Eucharistiam. Confirmatur 1. verba consecrationis corporis & Sanguinis solum habent sensum connexivum cum antecedentibus, ut indicat particula enim, quasi diceretur: accipite, & comedite, quia hoc est corpus meum; atqui sensus connexivus non constituit intrinsecè Sacramentum, aliter illa verba prævia necessaria ad sensum connexivum, Sacramentum intrinsecè constituenter; ergo &c. Confirmatur 2. Sacramentum secundum id, quod dicit pro te instituta, est actio moralis Christi; sed neque corpus, neque Sanguis Christi est actio moralis, sed pars Christi constitutiva; ergo illud conjunctum à nobis explicatum non potest constituere intrinsecè Eucharistiam.

¶ 15.

Resp. dist. maj. secundum id, quod dicit ut materiam 1. compositionis, con. 2. compositionis; nego maj. & con. min. nego consequiam. Ratio est, quia ut res ad placitum instituta dicatur permanens, sufficit, quod sit permanens secundum materiam 1. compositionis, licet forma illius 1. compositionis solum moraliter perseveret, quod ita sc̄epissimè inter homines contingit. Sic quando Petrus & Paulus in hunc modum convenient: præcede via recta, & ego subsequar, sed exspecta me, ubi primum inveneris signum vini venalis, si autem ego prius accedam, ibi exspectabo te. Tunc enim datur duplex compositio. Prima est, compositio signi ex ramo ut materia, & voluntate hominum, ut forma. Secunda est aggregatum ex ramo, & voluntate hominum tanquam materia, & ex conventione Petri & Pauli tanquam forma. Ex eo autem, quod materia 1. compositionis, nempe ramus, sit permanens, rotum illud institutum à conventione Petri & Pauli vocatur permanens, non quidem permanentia requisita ad constitutivum totius physici, sed ad constitutivum signi ad placitum. Pariter ergo in nostro casu ut latet constat ex dictis à num. 35. de Sacram. ubi dissolvimus reliqua contra istam conclusionem

militantia. Neque verba, quæ nunquam existerunt, possunt perseverare moraliter, sicut verba, quæ præterierunt, nam perseverant moralis dicit pro termino à quo præviā existentiam, quam dicere nequeunt verba, quæ nunquam existerunt, ut patet.

Ad 1. confirmationem nego maj. naminima consecratio particula enim non significativa, sed significat verē, juxta illa verba Christi Joannis 6. caro mea verē est cibus, & sanguis meus verē est potus. Quo in sensu videatur intelligere eandem particulam Trid. foli 13. cap. 4. dicens: quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id, quod sub specie panis erat, verē esse dixit. Imò si haberet sensum connexivum, illum haberet ex institutione Christi, posita intentione Ministri faciens, quod fecit Christus; ad quod non requiriatur expressio verborum præcedentium ex dictis num. 48. & 82. Ad 2. confirmationem dili. maj. et actio moralis prout constituit concratum, compositionis factum nomine Christi, comprouerat rem independentem à constitutione illius concreti, nego maj. & dist. min. nego consequiam: quia sicut Christus in Sacramento Eucharistiae & est institutus & res instituta diversis conceptibus, ita corpus & Sanguis Christi constituant actionem moralē Ghilii, & ipsum Christum sub diversis conceperibus. Ceterum quia in illo concreto confirmative actionis moralis Christi reperiuntur, quod independenter à constitutione comprehendit, constituit intrinsecè ipsum Christum, eā causa Sacramentum Eucharistiae excedit mulum relata omnia Sacra menta, & continet non solum moraliter, sed verē & realiter ipsum Christum.

Objicies 15. Corpus & Sanguis Christi prout in Sacramento, nullo sensu percipiuntur. Rursum species, eti possint percipi, non ducunt in cognitionem effectus Sacramentalis, nempe gratiarum; in cognitionem enim hujus effectus ducit sumptio, sicut verba ducunt in cognitionem corporis Christi sub accidentibus, ergo solummodo verba & sumptio constituant Eucharistiam, secus autem corpus, Sanguis, aut species. Resp. dist. antec. immediate, con. mediatè, nego antec. & consequiam. Ratio est, quia ut aliquid sit mediatè sensibile sufficit, quod constituat rationem, quod per aliquam in partem sit sensibile: sic Anima constitutio cum corpore hominem sensibilem, dicitur mediatè sensibilis: sic apud Adversarios in Sacramento pœnitentiae dolor internus pœnitentia est mediatè sensibilis, quia constituit rationem cum actibus externis sensibiliibus: eo etiam modo species ducunt in cognitionem corporis & Sanguinis Christi, prout constituant rationem cum verbis consecratoris, quæ sensibiliter ducunt in cognitionem corporis & Sanguinis Christi.

Pariter aggregatum sensibile ex rebus & verbis, prout est actio moralis Christi, & componit

vit totum cum ipsis institutione, dicit ut virtus gratiae in gratiae cognitionem. Sumpcio autem non dicit in cognitionem gratiae, ut virtus collativa gratiae, cum non sit pars intrinseca Sacramenti, sed purus terminus ex dictis num. 67. quod manifeste constat ex Trid. citato num. 39. ubi definit Eucharistiam esse Sacramentum ante usum, sive ante sumptionem: cum autem non possit dari Sacramentum, quan-

do deficit aliqua essentialis pars Sacramenti; exinde manifeste colligitur, sumptionem non esse partem essentialis Sacramenti Eucharistiae, id ipsum clarius appetet ex ipsa Sess. 13. cap. 5. ubi definit Trid. secundum Religiosum motum Ecclesiae Sacramentum Eucharistiae deferiri per vias & loca publica; & can. 4. esse corpus & Sanguinem Christi in Sacramento Eucha-

DISPUTATIO III.

DE TRANSUBSTANTIATIONE.

TRANSUBSTANTIATIO est una ex speciebus conversionis; conversione autem, ut ex dicendis constabit, est destruictio termini à quo ex vi termini ad quem producti sub eodem tercio communi. Quadruplex assignari solet conversione 1. formalis accidentalis, quando nimirum termini sunt formae accidentales 2. formalis substancialis, quando termini sunt formae substanciales. 3. materialis substancialis, quando nimirum termini essent materiae substanciales. 4. substancialis totalis, quando tota substantia, quæ erat sub his accidentibus, est terminus à quo, & substantia succedens sub iisdem accidentibus est terminus ad quem; & hec vocatur transubstantiatione, quapropter in Eucharistia terminus à quo est tota substantia panis & vini; terminus ad quem, corpus & Sanguis Christi; in quod convertitur substantia panis & vini. 3. commune, accidentia, quæ à substantia panis & vini transirent ad continentem sub se corpus & Sanguinem Christi; terminos conversionis iam ex Philosophia notos suppono, tum & mutationem positivam unam, negativam alteram, quæ in quaunque conversione reperiuntur. Ceterum quia multiplices circumferuntur circa conversionis constitutivum sententiae, ex quibus explicandum est Eucharistiae Mysterium, perstringam breviter, quæ ad præsentem controversiam necessaria sunt.

SECTIO I.

Explicatur Conversio.

Suppono 1. conversionem non esse puram commutationem, translocationem, aut transmigrationem; ratio est, quia commutatio, translocatio, aut transmigratione etiæ adequate substancialis, fieri potest sine destructione termini à quo, & sine productione termini ad quem. Unde si tota substantia panis A. penetreretur sub accidentibus panis B. & tota substantia panis B. sub accidentibus panis A. daretur adequata substancialis commutatio, translocatio & transmigratione substancialis in substantiam, quin daretur conversio, ex defectu destruc-

131.

Suppono 2. conversionem non esse aggregatum omnino accidentale duarum mutationum. Ratio est quia si in eodem instanti, in quo aer sic calidus amitteret lucem, non exinde daretur conversio calidi in lucidum, ex defectu productionis termini ad quem, afferentis ex se incompositibilitatem cum termino à quo, in eodem subjecto, solumque daretur transmigratio lucidi in calidum: calor quippe non producebatur ad expellendam lucem, sed hæc deficiebat mere accidentaliter, quando adveniebat calor; at qui tunc daretur aggregatum omnino accidentale duarum mutationum; ergo &c. Suppono 3. subjectum commune non exigere cum termino ad quem unionem similem illi, quam habebat cum termino à quo. Ratio est quia sicut cum termino ad quem constituere valet compositum diversi generis, ita & admittere potest diversi generis unionem. Unde si constituerat compositum Physicum, adhibenda est unio Physica; moralis; si constituerat compositum morale; & sola sufficiet penetratio, si constituerat compositum per solam penetrationem termini ad quem cum 3to communi: unio enim requirit majorem uniendi vim, quam extrema exigunt ad suum compositum conficiendum, ut per se patet.

Suppo^a

122. Suppono 4. Propositiones enunciativas tam in conversionibus, quam extra illas, quando per apparentiam, quæ facta est propria rei enuntiæ, demonstrant unum ad sensum, & aliud ad intellectum, si apparentia sensibilis, quæ demonstratur ad sensum, ex sua natura est determinata ad significandum unam solam substantiam ad intellectum, tunc juxta sincerum ac communem loquendi modum, demonstratio unius substantiae est virtualis exclusio alterius substantiae sub eadem apparentia. Unde demonstratio corporis & Sanguinis Christi per accidentia panis & vini, est per se ipsam virtualis exclusio substantiae panis & vini sub illis accidentibus: sic quando dicimus, *hic est homo*, obiecta sensibus una tantum rei apparentia, demonstramus solum hominem subesse accidentibus, vi quorum demonstratur. Haec unitas apparentiae per se sensibilis, ex se ad unum determinata, observanda est diligenter in praesenti: nam si detur duplex apparentia, affirmatio unius substantiae sub una apparentia, non est exclusio aut negatio alterius substantiae sub altera apparentia: sic quando objicitur sensibus energumenus operans exterius ut talis, licet dicere *hic est homo*, *hic est Demon*, & neutra affirmatio includit in se negationem alterius affirmacionis, quia in eo casu datur duplex per se sensibilis apparentia, una quo ad accidentia & operationes proprias hominis, eidemque connaturales; altera quo ad operationes præternaturales respectu hominis, & quæ non nisi à Dæmone procedere aut possunt aut solent; pariter si apparentia ex natura sua efficienda ad plures terminos significandos, sicut natura Divina est cognoscibilis ex se trium personarum, affirmatio unius ex illa apparentia, non efficit negatio alterius.

123. Suppono 5. quandoque apparentiam sensibilem ex natura sua non determinatam ad significandum terminum, desumi etiam ex hominum consuetudine ad significandum illum extra conversionem, non quidem ex vi apparentiae, quæ facta sit propria rei significatiæ, sed per metonymiam, v. g. quando dolium continet vinum, tum enim juxta serium & verum loquendi modum dupliciter fieri potest affirmatio. 1. in ordine ad rem continentem, 2. in ordine ad rem contentam: sic dicimus, *hoc est dolium*, tum etiam demonstrando dolium dicimus, *hoc est vinum*; quibus affirmationibus non exprimimus, rem contentam apparere per continentem, sive cum illa penetrari, efficiendo illam suam sensibilem apparentiam; sed solum significamus, concavitatem esse plenum vino, sive vinum replere eam concavitatem. Quando autem res contenta penetratur cum apparentia sensibili, non potest habere eandem significationem ab hominibus impositam replendi concavitatem, ideoque non est vere affirmabilis per apparentiam sensibilem, si hæc aliam substantiam contineat, eamque naturaliter significat. Quapropter in energumeno viso de-

fectu proprio, & solius hominis, non sit verum dicere, *hic est Demon*: sic casu quo per revelationem scirem Angelum esse penetratum equum, si nulla praesentia Angeli apparentia manifestetur, non possum vere dicere monstrando equum, *hic est Angelus*.

Tum etiam si lineum penetratum sit qualiter & odore Balsami monstrata sola sensibilitas apparentia linei, non potest vere dici, *hic est odor Balsami*; bene vero applicato lineo incendi, ut percipiatur sensibilis illius odor unde in eo casu, ut detur 2. vera affirmatio requiriatur 2. sensibilis apparentia. Si vero sub demonstratis accidentibus Balsami, t. substantia Balsami, quam continebant, destruktur, & aliud, v. g. olei, sub illis substitutur, tunc illi accidentibus demonstratis, falsum effici dicere, *hic est Balsamum*; & verum esset, si diceretur, *hic est oleum*; ac proinde ex veritate iussi enunciationis, *hoc est oleum*, in eo casu legitimè inferretur sub illis accidentibus desito Balsami. Hac de causa cum post consecrationem in Eucharistia maneat unica illa apparentia accidentium panis & vini, quæ erat ante consecrationem, ex eo præcisè quod solis illis accidentibus demonstratis si verum diceret, *hic est Corpus Christi*, *hic est Sanguis Christi*, legitime infertur, non remanente jam sub illis accidentibus substantiam panis & vini.

Quamobrem Trid. t. 13. cap. 4. non solum definit in Eucharistia fieri conversionem, sed etiam docuit, hanc conversionem colligere veritate verborum sive ex ipsa consecratione: sic enim haber: *Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id, quod sub specie panis offerebat, vere esse dixit; id est corpus sum semper in Ecclesia DEI fuit, idque modo Sancta hec Synodus declarat, præconizationem panis & vini conversionem fieri sub substantia panis in Substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantia eius in substantiam Sanguinis ejus.* Ex eadem ratione à nobis assignata intulerunt ex viveborum hanc conversionem ante Tridentinum S. Thomas 3. pa. qu. 75. art. 2. & plures SS. PP. apud Valsquez dis. 180. cap. 4. quos plenius Theologi Scholastici postmodum sunt feci. His positis,

Affero cum pluribus DD. quos citat, & sequitur Eximus Doct. disp. 50. in 3. part. ad conversionem essentialiter requiriunt definitionem termini à quo ex vi termini ad quem, ut 2. saltem producti sub eodem 3. commun. Probatur, & explicatur conclusio, ut devenire solum mutatio, aut translocatio termini à quo, sed etiam conversio ipsius, necesse est, ut minus à quo defruiatur, ut constat ex num. 120. sic ut lignum convertatur in ignem, processus est, ut lignum destruatur. Ruris ut coexistentia termini ad quem cum 3. commun. sub quo destruitur terminus à quo, non solum sit accidentalis aggregatio diuimus mutationum, sed potius constitutivum ejusdem pellit.

passim conversionis, requiritur, ut sub illo 3. communi de novo producatur terminus ad quem, si ante productus non est, ad finem expellendi terminum à quo ab illo 3. communi, cum qua expulsione terminus à quo in rerum natura non conservetur; vel si jam ante conversionem productus est alibi terminus ad quem, ponatur modus ejus substantia præsens sub 3. communi, ex vi actionis reproductive illius sub illo 3. quæ vocatur productio quo ad secundum esse. Et indispensabiliter requiritur, ut constat ab inductione per omnes conversiones. Sic productus ignis sub materia ligni ad expellendum lignum; ergo &c. Confirm. 1. impossibilis est conversio absque actione agentis: etenim ratione conversionis non solum deficit, quod ante erat, sed si etiam, quod ante non erat; ergo si actio agentis non tendit ad formam, non dabitur conversio formæ in formam; & si non tendit ad substantiam, non dabitur conversio substantiarum in substantiam, ac proinde si conversio sit ex termino à quo in terminum ad quem, non solum exigitur ex vi actionis agentis destrutio termini à quo, sed etiam productio termini ad quem.

227. Confirmatur 2. Ubi non potest dari destrutio termini à quo, nec productio aut reproducatio termini ad quem sub eodem 3. communi, sub quo vi exigentia illius productionis terminus à quo destruantur, impossibilis est conversio, ut evidens sit à partium enumeratione. Sic D. Thomas 3. pa. qu. 2. art. 1. docet, essentiam Divinam non posse in aliud converti, cum sit incorrumpibilis; nec aliud in ipsam, cum sit ingenerabilis; ergo ad conversionem essentialiter requiritur destrutio termini à quo, & productio aut reproducatio termini ad quem sub eodem 3. communi, vi cuius terminus à quo destruantur. Confirmatur 3. idem filius non converteretur in Patrem æternum, licet loco filii succederet Pater in unione hypothistica, quia filius indestruibilis est, & Pater improductibilis, ac proinde impotens ratione productionis sub terro communi inducere destructionem termini à quo; ergo &c. Conf. 4. Sicut se habet totum ad totum, quando unum convertitur in aliud, v. g. concretum lignum in concretum ignis, sic se debet habere substantia ad substantiam, quando una convertitur in aliam; atqui ut istud totum, nempe lignum, convertatur in istud totum, nempe ignis, necesse est, ut totum, quod se habet ut terminus à quo, nempe lignum, destruantur ex vi productionis totius, quod se habet ut terminus ad quem, nempe ignis; ergo idem dicendum est, quando substantia convertitur in substantiam. Ex dictis

228. Fit 1. Ex vi conversionis unius in aliud, v. g. ligni in ignem, apparentiam relictam, quæ erat propria ligni, fieri propriam ignis, unde scuti ea demonstrata, erat verum dicere ante conversionem, hoc est lignum, & erat falsum

R.P. Gormaz Theolog. Tom. II,

dicere, hoc est ignis; patiter, eā demonstrata, post conversionem est verum dicere, hoc est ignis, & est falsum dicere, hoc est lignum. Fit 2. rem non existentem non posse agere, neque pati; ac proinde in sensu composito destrutio termini à quo non esse posibilem conversionem, nec secundam illius destructionem; contra dicendum de termino ad quem, licet ante conversionem supponatur productus, nam cùm sit existens, est potens agere & pati: unde manet locus secundæ ipsius productionis: etenim ut notum jam ex physicis suppono, sicuti eadem materia potest divinitus informari duplice forma aliunde totali, & idem corpus possit divinitus habere secundam praesentiam ad aquarē circumscriptivam, supposta prima, ita & idem terminus ad quem potest divinitus per secundam actionem reproduci, presupposita prima productione per primam actionem, subindeque productus alibi per actionem non conversivam, potest hic produci per actionem conversivam; sic casu quo forma ignis presupponeretur 1. producta, & conservata extra subjectum per actionem non conversivam posset in sensu composito illius primæ productionis reproduci in materia ligni per actionem conversivam formæ ligni in formam ignis.

Fit 3. Ad inferendam naturam conversionis attendam maximè esse actionem agentis in terminum. Quapropter si agens per suam actionem solum producat unionem parvam novi compositi, ita ut ex vi productionis corruptatur unio primi compositi, & sic primum compositum destruatur, patiterque producatur unio secundi compositi, & sic secundum compositum producatur, ita ut non producatur forma, quæ supponebarur ante producta, sed hæc ad novum compositum afferatur per adductionem, in eo casu daretur conversio unius compositi in aliud, unionis nimurum in unionem fecitis autem formæ in formam: tunc enim datur adductio aut transmigratio formæ abesse illius productione, adeoque actio agentia non tenderet ad convertendam formam in formam, licet ex adductione formæ terminus à quo desineret; sic desineret forma cadaverica, si anima rationalis corpori reuniretur, quin datur conversio formæ cadavericæ in animam rationalem. Idem dicendum de termino à quo, si non destruantur per Adventum termini ad quem, sed solum expellantur à subjecto. Idcirco per Adventum formæ cadavericas non convertitæ anima rationalis in cadavericam, licet converteratur homo in cadaver. Unde cùm conversio fiat ex termino à quo ad terminum ad quem, scuti indispensabiliter requiritur ad conversionem destrutio termini à quo, ita & productio termini ad quem.

Fit 4. Prædicationem per communicationem idiomatum non habere locum in conversione, si rigorolè loquamur. Rario est, quia ea prædicatio exigit extrema actu existentia

Bbb b

130

tub

Sub eodem 3. communī, & est prædicatio in concreto: hic dicimus, homo est DEUS, & DEUS est homo; pariter in Saccharo, album est dulce, & dulce est album. Ob hanc rationem dici non potest, ignis est lignum, aut lignum est ignis: nam quando datur forma ligni, nondum est in materia ligni ignis; neque quando datur forma ignis, manet sub eodem subiecto forma ligni. Quando autem dicimus, homo vivus moritur, non significatur vivum esse mortuum, sed amittere vitam hominem, qui anteā erat vivus, unde non sunt prædicationes per communicationem idiomatum. Neque prædicationes substanciales in concreto fieri possunt ex vi solius unionis accidentalis, cūm unio accidentalis non possit constituere compositum substancialē, in quo unum extreum substentetur, seu in linea sua perficiatur ab alio, cūm una substancialia ab alia non sustentetur per unionem accidentalē, per quam solum sustentatur accidens. Prædicationes autem substanciales per communicationem idiomatum illam habent apud homines significationem, ut docetur in tract. de Incarn. ut pater ab inductione per omnia concreta; quapropter licet maneret in Eucharistia substancialia panis unita per accidentalem unionem corporis Christi, ut deliravit Lutherus, non possent exinde prædicari in concreto substancialia panis, & corpus Christi; unio verò hypothatica inter substancialia panis, & corpus Christi, quām Bellarum, teste afferebat Ruperrus, quem Eximius Doct. excusat; ipsius sensum aliter exponens, omnino est fictitia, utpote in Ecclesia DEI nunquam audita, & repugnans Doctrinæ Tridentini citati num. 39. expresse definiens, non manere in Eucharistia substancialiam panis & vini, de quo infra agemus in speciali disp. contra Lutherum & Calvinum. In prædicationibus autem accidentalibus aliter evenit, cūm solum significetur accidentalis denominatio, quæ advenire possit decreto, vel per imperfectissimam unionem.

231. Objicies 1. Licet requiratur productio termini ad quem in conversione, si terminus ad quem sit terminus totalis, non requiritur ea productio, si terminus ad quem sit terminus partialis, v. g. sola forma; ergo ad conversionem non requiritur indispensabiliter productio termini ad quem. Probatur antec. terminus totalis non solum debet produci per secundam actionem, sed omnino quo ad primam, quod non requiritur, quando terminus est sola forma; ergo licet debeat produci terminus totalis, non exinde debet produci in conversione formæ, forma. Probatur antec. lignum simul album, & calidum, licet ex vi novæ reproductionis albedinis amitteret calorem, non ideo diceretur calidum conversum in album. Tum etiam si corpus Christi præexistet sub pane, & postea sibi reproductione panem expelleret, non ideo panis converteretur in ipsum; ergo &c.

Resp. nego antec. ad prob. nego quod ad partem antec. ad prob. nego antec. tunc non est eo quod terminus à quo verè destineretur ex termini ad quem, ut per eam actionem producti respectivè ad illam productionem datur conversio, 1. quippe productio ratione causa se habet ad conversionem, ac si non esset cūm autem si non præexistet ea 1. productio, sed quæ modo est 2. est 1. datur ad huc apud ipsos Adversarios, ex vi hujus actionis vera conversio; pariter quantumvis præstiterit 1. productio, negarion pollicetur ram conversionem, quando 2. productio advenit, cūm ratione illius datur sub eodem 3. communi vera productio termini ad quem, ratione cuius adest desilio & destructionis termini iquo; sic licet non dareur conversio, si Deuturalem exigentiam impedit, datur quando ex vi illius exigentia naturalis producatur terminus ad quem, & destrueretur terminus iquo.

Objicies 2. Stat diversitas conversionis in se talis sine productione termini ad quem; ergo ad veram conversionem non requiritur productio termini ad quem. Probarit ans. si Deus afferret à Petro formam albedinis, sanguine uniret Paulo, à quo afferret formam nigredinis, quam Petro uniret, tunc datur in Petro vera conversio, albi in lignum, & contra in Paulo nigri in album; sed runc nondatur productio termini ad quem; ergo &c. Resp. nego antec. ad prob. dist. maj. dareur conversio albi in nigritum, sumpta conversione concreti in concretum. Con. sumpta conversione formæ in formam, nego maj. & dist. min. non dareur productio termini ad quem, nam concreti, nego, formæ illius concreti, con. min. & nego consequentiam, nam ut dareur productio concreti, sufficit, quod datur productio unionis necessitatis partes illius compotis; sic Petrus producit Paulum ex eo, quod producat unionem materiæ & animæ rationis, quod producat materiam 1. aut animam rationalem Petri, & homo moritur ex eo, quod talis unio destruetur, quamvis non destrueratur materia 1. nec anima rationalis.

Quapropter denominatio concreti producti vel destructionis desumitur, & significat productio ném vel destructionem unionis, cūm autem in eo casu dareur destructionis unionis Petri cum nigredine, & productio unionis Petri cum nigredine (idem esto suo modo in concretis materialibus) daretur conversio albi in lignum, sumpta conversione concreti in concretum: cūm autem non daretur destructionis albedinis, neque productio nigredinis, non daretur conversio formæ in formam, quod vellint, nolint, tenentur dicere ferè omnes Adversarii dicentes, regimur ad conversionem destructionem termini à quo tunc enim cūm solum daretur destructionis concreti, & non destructionis formæ, adhuc apud ipsos Adversarios daretur solum conversionem.

De Conversione Eucharistia.

563

creti in concretum, non autem formae in formam. Unde sicut apud ipsos non sufficit ad conversionem productio termini ad quem, si non detur etiam destrutio termini à quo; ita apud nos ex superiori fundamento non potest dari vera conversio, licet detur destrutio termini à quo, sic non detur etiam productio termini ad quem.

135. Objecies 3. In Eucharistia datur vera conversio panis in Corpus Christi; atqui non producitur terminus ad quem; ergo &c. Probaratur min. ex Trid. s. 13. cap. 4. citato num. 125. colligitur ea conversio ab Ecclesia ex veritate verborum; sed ad istam veritatem non est necessaria productio Corporis Christi; ergo &c. Resp. con. maj. & nego min. ad prob. con. maj. & nego min. etenim ex ipsis verbis consecrationis colligitur productio Corporis Christi in Eucharistia, nec aliter possunt verba recte explicari, ut constabit se. sequenti; verba quidem Eucharistica, ut planum est apud omnes Theologos, causant id, quod significant, tāque de causa Theologi cum S. Ambroso, illavocant Operatorium Sermonem, ut dictum supra, cum autem illa verba significant Corpus Christi sub accidentibus panis, propterea ex vi verborum debet sub accidentibus panis Corpus Christi reproduci, ita ut verba sint causa effectiva moralis, & Deus causa Physica efficiens, ex dictis à num. 167. de Sacram. & dicendis à n. 147. Ceterū pro clariori horum omnium intelligentia & Mysterii explicatione sit.

SECTIO II.

De Conversione Eucharistica.

136. Constat ex Trid. cit. num. 39. conversionem Eucharisticam esse transubstantiationem, quatenus tota substantia panis convertitur in substantiam Corporis Christi, & tota substantia vini in substantiam Sanguinis ejus. Quætimus modò, in qua actione consistat ista conversio, & quis sit terminus formalis illius. Variā sunt auctorū placita. 1. Sententia docet solum esse actionem adductivam Corporis Christi ad Eucharistiam, ita Scotus. Bellarm. plurē que alii, quos citat & sequitur Maurus qu. 140. addens cum Vasq. ad hanc transubstantiationem sufficere, quod Corpus & Sanguis Christi succedant substantiae panis & vini in munere substundi speciebus, seu accidentibus Eucharisticis.

137. Secunda sententia tenet, ex eo præcisè salva- ri veritatem transubstantiationis Eucharisticae, quod Corpus & Sanguis Christi terminente unionem adhaesum cum accidentibus panis & vini, ita ut existant sine subiecto, ac proinde terminum actionis conversivæ esse, eam solam accidentalem unionem. Ita Alanus, Henrique- tur & Valentia. 3. Sententia docet, requiri actionem reproductivem Corporis Christi, ita

plures, quos citat & sequitur Eximus Doc. Disp. 50. sect. 3. 4. & 5. cui vel nolentes subscribunt plures Thomista cum Gonet & Constenso. Ceterū adhuc est inter ictos autores magna dissensio in discernendo, quomodo ex Christi reproductione definit sub accidentibus substantia panis & vini. Aliqui judicant definire ex vi alterius actionis; ita plures recentiores; alii tantum moraliter ex voluntate Dei. Ira Petrus à S. Joseph, Esparza & alii; alii Physice ex incompositibilitate naturali substantiae Corporis & Sanguinis Christi cum substantia panis & vini sub iisdem accidentibus. Ira Monceus, Albertinus & Carleton; alii Physice ex vi ipsius actionis reproductive, ita Quiros cum pluribus recentioribus.

Astero 1. Transubstantiatio Eucharistica, non est actio adductiva Corporis & Sanguinis Christi ad solum præsenciam localem formaliter terminata. Probarat 1. actio adductiva est actio loco motiva rei, quæ adducitur: atqui per transubstantiationem Eucharisticam Corpus & Sanguis Christi non moventur localiter; ergo &c. consequentia tenet, & ma constat, quia adductum ex isto ad illum locum, est moveri ex isto ad illum; min. verò probatur: motus localis impossibilis est, nisi unus locus per modum termini à quo deferatur, & alius tanquam terminus ad quem acquiratur; ac proinde si Christus existens in Cœlo adduceretur ad Eucharistiam, Cœlos desereret, ut in terram sub speciebus Eucharisticis descenderet; sed hoc dici non posst; ergo &c. Confirmatur 1. terminus ad quem conversionis, ut ab agente provenit, debet afferre incompositibilitatem cum termino à quo, ut constat à n. 126. atqui actio adductiva non assert apud Adversarios tam incompositibilitatem; ergo &c. Confirmatur 2. & preoccupatur Bellarmino responsio; repugnans termini ad quem cum termino à quo in vera conversione, non ex aliqua extrinseca Dei ordinatione, sed ex natura ipsius conversionis perindebet, alias omne quod ex voluntate Dei debet, simul atque aliud incipere esse, diceretur in illo converti, quod est absurdum, ut constat ex num. 121. ergo &c. Confirmatur 3. quia hæc sententia manifestè repugnat doctrina Ecclesiæ Orientalis in censura contra Luther. ut constat num. 149. ergo &c.

138. Probatur 2. transubstantiatio Eucharistica est vera conversio, dicens pro termino ad quem corpus & Sanguinem Christi, ut haber Trid. num. 39. sed ad veram conversionem requiriatur reproductive saltem termini ad quem, ut constat à num. 126. ergo ad transubstantiationem Eucharisticam requiritur reproductive corporis & Sanguinis Christi. Confirmatur; transubstantiatio debet habere pro termino formalis ad quem aliquid substantiale; atqui terminus formalis actionis purè adductivæ Corporis & Sanguinis Christi non est substantialis; ergo &c. Probatur min. actio adductiva producit morum

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 11.

B b b b Cor.

Corporis, vel ejus praesentiam, quae apud Adversarios est accidentalis; ergo &c.

140.

Respondeb. 1. Sufficere ad conversionem substancialis, quod terminus à quo sit substancialis. Contra tamen 1. hæc responso non bene consonat Trid. Sess. 13, cap. 4, inferenti conversionem Evcharisticam ex eo esse vere & propriè transubstantiationem, quia est conversio totius substancialis panis & vini in substancialis Corporis & Sanguinis Christi, ergo substancialis conversio exigit utrumque terminum substancialis. Contra 2. transformatio est transitus de forma ad formam; ergo transubstantiazio est transitus de substanciali ad substancialiam: ac proinde non solus terminus à quo, verum & terminus ad quem debet esse substancialis. Contra 3. in conversione 1. & principaliter exigitur ab agente terminus ad quem; ac proinde principalius concurret ad denominandam & constituendam conversionem, quam terminus à quo; ergo si terminus à quo debet esse substancialis, ut conversio sit substancialis, potius debet esse substancialis terminus ad quem. Contra 4. non minus requiritur ad conversionem terminus à quo & ad quem, quam subjectum & albedo ad concretum album; sed concretum album non est substancialis, ex eo quod uterque terminus substancialis non sit; ergo neque conversio erit substancialis, si uterque terminus substancialis non sit.

141.

Respondeb. 2. Terminum ad quem actionis adductivæ constitui ex Præsencia & re adducta; cum autem res adducta sit substancialis, nempe Corpus & Sanguis Christi, exinde terminus ad quem conversionis Evcharistica est substancialis. Contra 1. ut actio dicatur substancialis, non sufficit, quod terminetur ad producendam rem accidentalem constituentem unum concretum cum altera substanciali; ergo neque sufficit ad actionem conversivam substancialis. Probatur antec. actio productiva unionis albedinis cum materia 1. caloris, & sic de aliis, est accidentalis, quantumvis terminetur ad constitendum concretum, ex albedine & aliquo substanciali; ergo &c. Contra 2. Corpus Christi constituens concretum cum præsencia inducta ab actione adductiva, vel constituit concretum ut verè Corpus producitur per illam actionem, vel ut solum producitur per illam actionem accidentalis præsencia Corporis. Si 2. ergo illa actio conversiva non est substancialis, sed accidentalis. Si 1. ergo non est actio purè adductiva, sed verè productiva,

142.

Respondeb. 3. cum Vasq. ad actionem transubstantiativam opus non esse, ut 1. & per se ad substanciali terminetur, sed sufficere, ut in ea interveniat quidam ordo substancialium, quorum una succedat alteri, ideoquè dicatur in illam converti. Contra 1. præcisè translacionem, aut transmigratio substancialis in substancialis insufficiens est ad conversionem, & transubstantiationem, ut constat à num. 120, sed tunc substancialis succederet absque necessitate

destructionis termini à quo, & producendo termini ad quem; ergo ea succelio substitutionem in substanciali insufficiens est ad transubstantiationem. Contra 2. si ad transubstantiationem faceret ordo substancialium, quorum una succederet alteri absque destructione termini quo, & absque productione termini ad quem, Corpus Christi converteretur in substanciali stram, aut in vermes, quando corruptio species, non minus, quam panis convertatur in Corpus Christi, quandoquidem utroque substancialis substancialia succedit; sed hoc discequit; ergo &c. Vide à num. 146.

Affero 2. non salvatur verus concepsus transubstantiationis, ex eo præcisè quod Corpus Sanguis Christi uniantrur formaliter species panis & vini loco substanciali ipsorum, aut intentione accidentia Evcharistica conservando la fine subiecto. Probatur 1. Corpus & Sanguis Christi possunt uniri accidentibus, egestantur absque destructione & cum loco translocatione substancialis panis & vini; & potius absque productione, & cum loco additione substancialis corporis & Sanguinis Christi, posita accidentali cum ipsis unione; id hoc non sufficit ad conceptum vera transubstantiationis, ut constat à num. 126. & 130. &c.

Probatur 2. sicut terminus Primarius immediatus & formalis actionis transformative debet esse forma, ita terminus Primarius immediatus & formalis actionis transubstantiationis debet esse substancialis: arqui actio terminus producendam unionem accidentium cum corpore & Sanguine Christi non habet terminum substancialis primarium, inmediatum & formale; ergo &c. Probatur min. terminus immediatus Primarius & formalis illius actionis est unio accidentium cum corpore & Sanguine Christi, cum illa sola unio per talen actionem producatur; sed talis unio, utpote accidentia unitiva est accidentialis; ergo &c. Confirmatur licet actio productiva unionis dicta enim productiva totius; si tamen unio & forma accidentalis, totum consurgens non est substancialis, sed accidentale, ut patet in concreto & subjecto & albedine, & à partium enumeratione in omnibus aliis; ergo totum illud, quod denominaretur terminus illius actionis, est accidentale; ac proinde neque ex termino formalis in re, neque ex termino denominante evaderet talis actio substancialis.

Affero 3. Actio transubstantiativa panis & vini in corpus, & Sanguinem Christi non est pura corporis & Sanguinis Christi conservatio. Aliqui Autores cum Geneto supponunt, alienum istam esse contra Eximium Doct. sed melius ego supponam illos ipsum non leguisse, quandoquidem Eximius Doct. non vocat istam actionem conservariam pro ut contradicit ab actione reproductive, sed prout contra difficit ab actione 1. productiva, ut habeat difficitatem, tota sect. 4. & 5. & repetit in solutione

opposita. Probatur ergo Conclusio: actio purè conservativa, vel est illa, qua corpus & Sanguis Christi conservantur in Cœlo, vel quia conservantur in Eucharistia; sed neutra esse potest actio transubstantiativa; ergo &c. Probatur min. actio, qua corpus & Sanguis Christi conservantur in Cœlo, non exigit quod ponatur totum in toto, & totum in qualibet parte; neque quod substantia panis & vini defruatur, quod exigere debet ea actio transubstantiativa. Rursum actio, qua Christus in Eucharistia conservatur totus in toto, & totus in qualibet parte, supponit Christum in Eucharistia jam positum, & substantiam panis & vini destructam subaccidentibus Eucharisticis, nec aliud exigit, ut sit purè conservativa; ac proinde talis actio, ut sit purè conservativa, deber supponere actionem transubstantiativam, vi cuius reproducitur Christus sub accidentibus panis; & destruitur substantia panis & vini, cum conservatio sit continua productio, ac proinde supponens rem productam; ergo actio transubstantiativa nequitflare in actione purè conservativa.

146. Astero 4. Actio transubstantiativa substantiae panis in Corpus Christi est reproductive corporis Christi sub accidentibus panis, & exigativa destructionis substantiae panis sub illis accidentibus. Idem suo modo esto de actione transubstantiativa substantiae vini in Sanguinem Christi. Probatur 1. Tranubancatio, ut constat ex Trident. cit. num. 39. & ex Flor. num. citando sequenti, est una ex speciebus conversionis, ac proinde comparatur ad conversionem, sicut species ad genus: ergo si cut species contineat essentiam generis, v.g. homo essentiam animalis, ita transubstantiaatio contineat essentiam conversionis. Subsimmo: atqui de essentia conversionis est, ut producatur terminus ad quem sub 2. communi, & ex vi talis productionis exigatur destructionis termini a quo, ut constar a num. 126. ergo ad transubstantiationem substantiae panis in corpus Christi, sub accidentibus panis, quæ sunt termini communis, requiritur, quod productum corpus Christi sub accidentibus panis, & quod destruantur substantia panis, ac proinde actio transubstantiativa substantiae panis in corpus Christi sub accidentibus panis, erit actio productiva corporis Christi sub illis accidentibus, & exigativa destructionis substantiae panis sub eisdem.

147. Probatur 2. Verba consecrationis non solum sunt causa formalis ex Christi institutione, sed etiam causa moralis efficiens corporis & Sanguinis Christi, similique causa moralis destrutiva substantiae panis & vini; ergo quando legitimè proferuntur verba consecrationis, Deus ex illorum verborum virtute physicè producit corpus & Sanguinem Christi sub accidentibus, & suspendit concursum conservativum substantiae panis & vini, ac proinde propriissima interuenit transubstantiatio. Consequen-

tia teneri; antea vero probatur ex Florent. i n Decreto Eugenii, ubi de forma Eucharistiae hæc habet: *Forma hujus Sacramenti sunt verbæ Salvatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit Sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in Sanguinem convertuntur; atque substantia panis & vini non converterentur in corpus, & Sanguinem Christi, sed solum in Christi præsentiam, si verba solum essent causa moralis efficiens præsentie, non autem corporis & Sanguinis Christi, ut constat ex num. 129.*

Confirmatur 1. Ab Eximio Doct. verba Sacramentorum, tanquam vera causa moralis efficiens, causant ex Christi institutione id, quod significant: atque verba consecratio directè significant Corpus & Sanguinem Christi sub accidentibus panis & vini, & non solum ejus præsentiam, etenim non dicimus, hæc est præsenta corporis mei, sed hoc est corpus meum; neque dicimus, hæc est præsenta Sanguinis, sed hic est calix Sanguinis mei; ergo &c. Confirmatur 2. non minus fit conversio in Eucharistia substantiae panis & vini in substantiam corporis & Sanguinis Christi, quam in Cana Galileæ facta fuerit conversio aquæ in vinum; sed ex eo quod in Cana Galileæ facta fuetit ea vera conversio, inferunt & bene omnes Theologi, vinum non aliunde adductum, sed ibi vere produtum; ergo ex eo quod in Eucharistia hac ista vera conversio, inferri necessariò debet, Corpus Christi non aliunde adductum, sed ibi vere productum. Quare licet verba non sint causa Physicè productiva, sunt mortaliter effectiva, sive perfectiva Sacramenti; neque implicat, quod eadem sit causa formalis & effectiva, ut constat ex num. 46; de fact. neque quod forma ad placitum, dum non denominat hanc materiam, præcedat materiam, sive voluntas hominum præcessit ramum post ipsam ortum, ab ipsa postea denominatum; & institutum in signum vini venalis, & institutio Christi præcedit verba post ipsam elicitea.

Probatur 3. Goncl. auctoritate SS. PP. qui 149. Eucharistiam conversionem per veram Corporis Christi productionem explicant: sic anchor Sermonis de Coena Domini apud Cypria, panis iste non effigie, sed natura mutatus, Omnipotens Dei factus est caro. Ambr. lib. 3. de Sacram. cap. 4. panis iste panis communis est, ante verba Sacramentorum, ubi advenerit consecratio, de pane si corpus Christi. Aug. cap. utrum sub figura de consecr. dist. 2. por. Spiritum Sanctum potentialiter creari, & ex substantia panis effici. Unde celebratur illa sententia, quæ S. Aug. & D. Greg. tribuitur; o magna Sacerdotum dignitas, in quorum manibus velut in utero Virginis Christus quotidie incarnatur; Damasc. lib. 4. cap. 14. panem & vinum, carnem & Sanguinem suum fecit. Hieronymus Epist. ad Eliodorum: honorifica Sa-

B b b 3

667a

cerdotes, qui Christi corpus sacro ore conficiunt. Tandem Ecclesia Orientalis in censura doctrinæ Lutheranor. cap. 10. Ecclesiæ S. iudicium est, panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi virtute Spiritus S. transire, ac immutari, non quod Christus descendat de Cœlo, ut in Eucharistia præsens adsit, sed quod per transmutationem, & transitionem panis in ipsum Corpus, fiat præsens. Quæ verba verè delumpta sunt ex Damasc. lib. 4. de fidei. cap. 14. modò sic; State non potest absque reproductione corporis Christi, quod in Eucharistia corpus Christi fiat, quod panis transmutetur, sive convertatur in Christi corpus, quin de cœlo Christus descendat; atqui ex ore Sanctorum PP. ita evenit conversio Eucharistica; ergo &c.

150.

Affero 5. cum ferè omnibus Theologis contra Durand. & alios, transubstantiatio panis & vini in corpus & Sanguinem Christi ex verbis consecrationis rectè colligitur. Probatur 1. ex Trid. cit. num. 125. ubi colligit definitionem substantiæ panis & vini ex veritate verborum illorum, hoc est corpus meum, quæ Christus protulit consecrando; unde infert Trid. propriam in corpus & Sanguinem Christi transubstantiationem, simulque decernit, istam esse & suisse perpetuam Ecclesiæ persuasionem. Quapropter Vasq. disp. 180. cap. 4. num. 43. ait, Trid. Concil. in ea definitione non solum veritatem ipsam, sed etiam ejus fundamentum ita artentè aperte definire, ut qui assenseret, nihil panis & vini in hoc Sacramento remanere, id tamen ex prædictis verbis non colligi, eodem modo hereticus esset, ac si articulum ipsum negaret. Unde licet Scotus & aliqui antiqui, qui ante Trident. scriperunt, excusari posint, non tamen ita facile recentiores illi citati à Vasqu. qui post hanc Trid. definitionem censem, ex verbis consecrationis non colligi efficaciter transubstantiationem; ergo &c.

151.

Probatur 2. ratione: hæc verba, hoc est Corpus meum, que Christus protulit suum corpus consecrando, significabant corpus Christi ad intellectum, representata sola apparentia accidentium panis ad sensum (idem suo modo de consecratione Sanguinis) sed ista verba non possent, sub illa sola apparentia esse vera, si substantia panis maneret sub illis accidentibus; ergo transubstantiatio panis in corpus Christi rectè colligitur ex veritate verborum; major & consequentia tenent. min. patet ex dictis n. 122, etenim si sub accidentibus panis maneret substantia panis, quantumvis cum corpore Christi penetrata, sicut non esset verum dicere: substantia panis est corpus Christi; ita demonstrata sola apparentia accidentium panis non esset verum dicere, hoc est corpus Christi; ergo &c.

152.

Confirmatur 1. & explicatur hæc ratio, per verba consecratoria non affirmatur corpus Chri-

sti sub accidentibus panis tanquam contentum in continente, relicta pani sua propria apparenzia, & alia propria apparentia Christo relata, evidens enim est, Christum in Eucharistia non habere aliam propriam apparentiam, nisi apparentiam accidentium, ac proinde per illas vestias affirmitur corpus Christi sub accidentibus panis, facta propria ipsi apparentia accidentium panis; sed non potest verè affirmari corpus Christi sub accidentibus panis per apparentiam panis factam Christo propriam, quin sub illis accidentibus desit substantia panis, & ponatur corpus Christi, adeoque ex natura rei derurera conversio substantiæ panis in corpus Christi ergo &c. Probatur min. nequit fieri propria Christi apparentia, quæ erat propria substantia panis, quin Christus substitutus loco substantiæ panis, ut demonstretur per illam apparentiam non minus verè, quam antea demonstrabatur substantia panis; atqui non posset ita demonstrari, quin deesse substantia panis ex appositione corporis Christi sub illis accidentibus panis; aliter non substitueretur loco panis; ergo & Confirmatur 2. apparentia, quæ ex intrinsecis suis determinata est ad manifestandam unam solam substantiam, non esset propria hujus substantiæ in genere apparentia, si contineret aliam substantiam, ut evidens est in energumeno, in angelo cum equo penetrante aliis similibus, quæ dedimus a num. 121. ergo ut apparentia, quæ erat propria substantia panis, ut propria substantia corporis Christi, necessaria est, ut sub ea adsit corpus Christi, ut dicitur substantia panis. Vide num. 154.

Probatur 3. Conclusio; demonstratis accidentibus panis non consecrati, est verum dicere, hæc est DEUS, & est falsum dicere, hoc est DEUS; ergo quando demonstratis per conversionem accidentibus panis dicitur verè, hoc est corpus Christi, utique signar super id quod signaret, si diceret, hæc est corpus Christi; sed nullum aliud assignari potest dictimen, nisi quod ut sit verè hæc propositio, hæc est corpus Christi, sufficit præsencia corporis Christi in pane absque conversione substantie panis in ipsum; & ut dicatur, hoc est corpus Christi requiritur conversio substantie panis in corpus Christi; ergo ex veritate horum verborum colligitur vera conversio, ac proinde cum conversio secum afferat destructionem termini à quo, & productionem termini ad quem, ex num. 120 talis destrucción, & productio colligitur ex ipsa veritate verborum.

Confirmatur 1. Ex eo quod ad veritatem verborum requiratur identitas inter subjectum, & prædicatum, saltem in eodem supposito, quo utrumque supponit ex dictis num. 120 & panis, nec identificetur cum corpore Christi, nec subsistat in eodem supposito, non esset rerum dicere, hoc est corpus meum, nisi per rebus consecratorias in corpus Christi transubstantiatum.

Naturae, solumque dici possit, hic est corpus meum: solum enim intima unius in alio praesentia non sufficit, ut unum possit de alio praedicari, ut constat a num. 123. & 130. sic quando corpus Christi exivit de sepulchro, intimè erat praesens in lapide, quia in eo erat penetrative, & tamen non poterat signato lapide vere dici, hoc est corpus meum, sed duntaxat, hic est corpus meum. Ergo &c. Confirmatur 2. ex S. Thoma hic art. 2. ratione 2. ubi contra admissentes manere in Eucharistia substantiam panis ita differit: *hec posito contrariatur forma hujus Sacramenti*, in qua dicitur, hoc est corpus meum; quod non est verum, si substantia panis ibi remaneret: nunquam enim substantia panis est corpus Christi, *sed potius est descendens, hic est corpus meum.*

neque ex usu communè hominum apta ad continendum corpus Christi, non potest significata tali substantia in Sacramento dici, hoc est corpus meum; subindeque verba illa Christi verificari nequeunt, nisi substantia panis in corpus Christi convertatur

Contra 3. à priori verba consecrationis in circumstantiis, in quibus prolatæ fuerunt à Christo, & proféruntur a Ministris, non poterant significare corpus Christi per metonymiam, sed solum per veram conversionem; ergo solutio data est extra rem præsentem. Probatur antec. quando aliiquid significatur per metonymiam tanquam contentum per rem continentem, non significatur per apparentiam contentis factam propriam rei contentæ: significatio enim per metonymiam fieri non potest, nisi res contenta retinet suam apparentiam, sicuti suam retinet res continens, idèque quando Christus penetratus fuit cum lapide sepulchri, & cum Januis Cænaculi, ex eo quod in illo coniuncto ex lapide & Christo, sola esset apparentia lapidis, demonstrato lapide falsò dicetur, hoc est Christus; pariter ex eo quod in coniuncto ex Janua & Christo sola esset apparentia Januae, falso etiam dicetur demonstrata Janua, hoc est Christus; atqui quando Christus prorulit verba consecrationis supra panem, & quando ea proferunt Ministri demonstrando accidentia panis, non adest ibi apparentia Christi, sed sola apparentia panis; ergo demonstrando illa accidentia, falso dicetur per metonymiam, hoc est Christus, scilicet solummodo dicuntur vere ex conversione substantia panis, quam efficiunt in corpus Christi, ratione cuius apparentia, quæ erat propria panis, sit propria corporis Christi,

Probatur 4. Concl. auctoritatè SS. PP. qui ex illis Christi Domini verbis, hoc est corpus meum, colligunt conversionem panis in corpus Christi, sic enim inferunt Cyprianus, Ambrosius, August. Damasc. & Hieronym. cit. num. 149. sic etiam loquitur Theophylactus in caput 26. Marth. ubi explicans illa Christi Domini verbæ: hoc est corpus meum, haec haber. *Hoc quod sumitis est corpus meum, non enim tantum figura & exemplar est Corporis Dominicani panis; sed in illud convertitur Corpus Christi.* Eusebius Emissarius, vel ut alii volume Euchelius Lugdunensis homil. 5. de Paschate. Invisibilis Sacerdos visibilis creaturas in substantiam corporis & Sanguinis sui verbo suo Secreta posse testate convertit.

Præclarissimè etiam S. Fulbertus Carnotensis Episcopus Epist. ad Adeodatum, quæ existat Tom. 1. Biblioth. PP. transubstantiationem explicans ait: *dubitavi nefas est, ad cujus numerum cuncta ex nihilo, subito subsisterunt; si parti potentia in spiritualibus Sacramentis terra*

155. Respondebis cum Scoto in 4. dist. 2. qu. 3. verba consecrationis habere posse duplicitem sensum, primum ut corpus, & Sanguis Christi simul cum substantia panis & vini sint sub accidentibus. Secundum, ut hinc corpus, & Sanguis Christi, & destruatur substantia panis & vini; ac proinde ab Ecclesia declarandum, quisnam ex illis duobus sit verus verborum sensus, cum ex ipsius verbis id colligi non possit. Ex autem verba, quæ Christus protulit, hoc est sit corpus meum, vere portuerit in illis circumstantiis dici à Christo, ait Scotus, quoniam sub eis accidentibus manerent substantiae panis & vini; sicuti demonstrato marlupio, in quo est aurum, potest dici, hoc est aurum, & significatio dolio, in quo est vinum, potest dici, hoc est vinum; quæ enunciationes vere sunt monstratis accidentibus marlupii, & dolii; sed quod ex intentione loquentis referantur ad unam substantiam, & non ad aliam, nempe ad contentam, & non ad continentem.

156. Contra 1. Quia hæc resp. confundit duo prædicationum genera valde diversa, nimirum prædicationem ex vi apparentiæ, & prædicationem per metonymiam, quasi unum, & idem genus esset prædicationis, & indiscriminatum utrumque dici posset de Christo in Eucharistia, atque ista prædicationes inter se valde differunt, ut constat ex num. 123. & neutra dici posset de corpore Christi in Eucharistia, si maneret ibi substantia panis, ut constat ex num. 152. ergo &c. Cærerum ut hæc clarissimæ apparent, contra 2. licet pronomen hoc demonstrare possit tam substantiam contentam, quam continentem, si ista, vel ex natura sua, vel ex usu hominum instituta sit ad illam continentiam, sicut in Exemplis allatis; non tamen quando substantia continens non sic est idonea ad continentum substantiam, quam de facto continet. Quare si sub pane considetur argenteum, non rectè dicere quis, hoc est argenteum, demonstrando panem; ergo cum substantia panis non sit neque ex natura sua,

157.

158.

n.s.

ne materiales nature & generis sui meritum trans-
scendens in Christi substantiam commutetur, cum
ipse dicat, hoc est Corpus meum, hic est San-
guis: S. Gaudentius Brixiens Cypr. tract. 2.
ad Exodum, quando annunciatum est, credas,
quod accipis, corpus, panis illius celestis, &
sanguis est illius sacrae vitis; nam cum panem
consecratum, & vinum Discipulis suis porri-
gebat, sic ait, hoc est corpus meum, hic est

Sanguis meus: Guis mundus lib. 3: de Corp-
ris & Sanguinis Christi veritate: hoc impa-
natores suos ipse Dominus verbo ore suorum
fecit, cum accipiens panem, gratiasque agi-
ac benedicens ait: hoc est corpus meum, ma-
rit: in hoc latet Corpus meum, Nec dixit: hi
hoc vino est Sanguis meus, sed dixit: hic
est Sanguis meus.

**

TRA.